

ПЕТАР ЗАРИЋ

/ Стручно цртање и детаљскање

/ Обрада дрвета

/ Унутрашња архитектура у дрвету

Petar Zarić

/ Technical details and elements drawing

/ Woodworking

/ Wood in interior architecture

ИЗЛОЖБА

EXHIBITION

ПЕТАР ЗАРИЋ

/ Структурно цртање и детаљисање

/ Обрада дрвета

/ Унутрашња архитектура у дрвету

Petar Zarić

/ Technical details and elements drawing

/ Woodworking

/ Wood in interior architecture

ИЗДАВАЧ

Завод за заштиту споменика културе града Београда
Калемегдан Горњи град 14, Београд
zavod@beogradskonasledje.rs | www.beogradskonasledje.rs

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

Оливера Вучковић, директор Завода за заштиту споменика културе града Београда

УРЕДНИК

Бојана Ибрајтер Газибара

АУТОРИ ИЗЛОЖБЕ И КАТАЛОГА

Снежана Неговановић
Добрила Иванић Здравковић, унука Петра Зарића

САРАДНИК

Хајна Туцић

ТЕХНИЧКА ПРИПРЕМА

Пакт студио – Пеђа Паровић

ЛЕКТУРА

Преводачки студио „Језикалац“ – Татјана Тодоровић

ПРЕВОД

Преводачки студио „Језикалац“ – Бојана Додић

ISBN 978-86-6100-035-5

ШТАМПА

Бирограф, Београд

ТИРАЖ: 500

Београд, 2023. године

Изложба и каталог реализовани су у сарадњи с породицом Петра Зарића. Његови потомци уступили су за изложбу сачуване оригиналне скице и пројекте радова, комаде намештаја и друге елементе ентеријера, као и велики број фотографија које је Зарић снимио.

Израда изложбе и каталога финансирани су средствима Секретаријата за културу Скупштине града Београда.

PUBLISHED BY

The Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade
14 Kalemegdan Gornji Grad St, Belgrade
zavod@beogradskonasledje.rs | www.beogradskonasledje.rs

EDITOR-IN-CHIEF

Olivera Vučković, Cultural Heritage Preservation
Institute of Belgrade Director

EXECUTIVE EDITOR

Bojana Ibrajter Gazibara

EXHIBITION AND CATALOGUE AUTHORS

Snežana Negovanović
DobriIa Ivanić Zdravković, Petar Zarić's granddaughter

ASSOCIATE

Hajna Tucić

PREPRESS PRODUCTION

Pakt Studio – Peđa Parović

LANGUAGE EDITING AND PROOFREADING

Jezikalac Translation Studio – Tatjana Todorović

TRANSLATION

Jezikalac Translation Studio – Bojana Dodić

ISBN 978-86-6100-035-5

PRINTED BY

Birograf, Belgrade

PRINT RUN: 500

Belgrade, 2023

The exhibition and the catalogue are prepared by the Institute and Petar Zarić's family. For the purpose of this exhibition, Petar Zarić's descendants lent the preserved original sketches and designs of Mr Zarić's works, pieces of furniture and other elements of the interior, and a large number of photos taken by Petar Zarić.

Realisation of the exhibition and the catalogue are financed by the Belgrade City Assembly Secretariat for Culture.

САДРЖАЈ

Увод	8
/01	
Изложбени простори	24
/02	
Израда намештаја	38
/03	
Сарадња са Српском православном црквом	60
/04	
Стручно занатско цртање	72
/05	
Интарзије и сценографије	82
Извори и литература	88
Списак фотографија и други прилози	90
Изложени намештај	94

CONTENTS

Introduction	8
/01	
Exhibition spaces	24
/02	
Furniture design	38
/03	
Cooperation with the Serbian Orthodox Church	60
/04	
Craft drawings	72
/05	
Wood marquetry and inlay	82
Sources and references	88
List of photographs and other documentary material	90
Displayed pieces of furniture	94

УВОД

ТОКОМ РАДА НА ОБНОВИ Централне куле Старог сајмишта, Завод за заштиту споменика културе града Београда је ступио у контакт с потомцима Петра Зарића, у чијој богатој заоставштини је сачуван и албум с фотографијама које је Зарић лично снимио при уређењу ентеријера просторија Централног павиљона и павиљона Задужбине Николе Спасића у комплексу новоизграђеног Београдског сајма 1937. године.

Елементи ентеријера, распоред одређених сегмената простора, материјализација, оригинални изгледи прозорских отвора и њихова подела, који се виде на овим фотографијама, послужили су Заводу за заштиту споменика културе града Београда у изради дела пројекта реконструкције и ревитализације. Фотографије представљају изузетно вредне документе за службу заштите и очувања културног наслеђа, као сведочанство аутентичног изгледа и опремљености ентеријера просторија Београдског сајма непосредно након изградње, с обзиром на чињеницу да су павиљони у трагичном времену током Другог светског рата, али и у наредним деценијама, знатно изменили изглед разноврсним преградњама, доградњама и рушењима.

Некадашњи Београдски сајам је утврђено културно добро Старо Сајмиште – Логор Гестапоа (*Сл. лист љага Београда*, бр. 16/87), чиме је препозната његова меморијална вредност у односу на архитектонско-урбанистичко наслеђе, што се потврђује и доношењем Закона о Меморијалном центру „Старо сајмиште“ (*Сл. љасник РС*, бр. 15/2020) и почетком реализације програма реконструкције и ревитализације од 2022. године.

Као резултат успешне сарадње остварене с потомцима Петра Зарића и након увида у врло богату заоставштину коју породица поседује, родила се идеја о изложби како би се драгоцени материјал, у циљу даљих истраживања, представио стручњацима, истраживачима и другим, сродним професијама заштите културног наслеђа, као и најширој јавности уопште.

Потомци Петра Зарића уступили су за изложбу сачуване оригиналне скице и пројекте радова, комаде намештаја и друге елементе ентеријера, као и фотографије радова које је Зарић снимио.

Петар Зарић је рођен 1902. године у Ваљеву као најмлађе дете (сестра Зорка и браћа Душан и Драгутин) у угледној породици, од оца Милана Зарића, професора природних наука и ученика великог Јосифа Панчића, и мајке Љубице, пореклом из чувене ваљевске породице Ненадовић. У Ваљеву је завршио нижу основну школу и реалну гимназију, и уз то столарски занат, а затим је у годинама између два рата наставио усавршавање на више стручних школа у иностранству. Након стручне школе за унутрашње уређење у Хајделбергу у Немачкој и стручне занатске школе у Чехословачкој у Храдец Кралову, завршио је и приватни курс за цртање у Нирнбергу у Немачкој, усавршавао се у Италији, а у Нанту у Француској боравио неколико година, где је, према сведочењу породице, радио и на уређењу бродова.

Према подацима из грађевинских дозвола објављеним у *Београдским ојштинским новинама*, Петар Зарић је августа 1933. године добио дозволу за изградњу нове куће, а новембра 1935. године за преправке и дозиђивање, на адреси Звечанска 12, где је израдио и столарску радионицу под називом *Уметнички столяр Петар Зарић*, у којој је стварао целог живота. На печатима испод пројеката за намештај стајало је: *Петар М. Зарић, мебл-архитекта и уметнички столяр*. Сав намештај који је у својој радионици израђивао с помоћницима – радио је по сопственим нацртима, по наруџбини и за личне потребе. Међу његовим клијентима био је и краљевски двор Карађорђевића.

Учествовао је у уређењу Павиљона Краљевине Југославије на Међународном сајму у Милану, 1931. године, о чему сведоче и фотографије сачуване у породици, што је један од више ангажмана на уређењу југословенских павиљона на сајмовима наредних година, да би на новоизграђеном Београдском сајму 1937. године, за потребе излагања у Централном павиљону, кули и павиљону Задужбине Николе Спасића, учествовао у поставци и уређењу ентеријера са израдом великих изложбених витрина за потребе презентације производа дуванске индустрије – Државног монопола Краљевине Југославије.

Током окупације у Другом светском рату, Петар Зарић је радио у маркарници Ковнице новца, где је након рата израдио и калуп у металу за прву маркицу с ликом Јосипа Броза Тита, према нацрту Ђорђа Андрејевића Куна.

У Школи за примењену уметност (касније Академија за примењену уметност), Петар Зарић почиње да ради 1947. године на Катедри за архитектуру и дизајн, као предавач стручних предмета – *Сиручно цртање и детаљисање* и *Технологија дрвета*, до одласка у пензију 1965. године.

Спектар дизајнираних и израђених предмета Петра Зарића обухвата елементе намештаја за седење, одмор и спавање, обедовање, одлагање предмета – столице, столови, комодe, витрине, полице, двоседи, већи кревети, ормари. Већина сачуваних комада намештаја потиче из периода 1954–1965, претежно су израђени од квалитетних врста дрвета, храста и ораха, али има и делова од липе и трешњиног дрвета. Неколико модела столица из Зарићеве радионице нашло се и приликом опремања ентеријера у Српском салону у Палати Савезног извршног већа, свечано отвореној 1961. године.

У хотелу „Метропол“ у Београду сачувани су значајни декоративни елементи ентеријера на зидним површинама – интарзије великог формата са жанр-сценама – фигуралним представама и приказима пејзажа (на једној стоји година 1956), израђеним уклапањем више племенитих врста дрвета, које је Зарић извео сарађујући с ликовним уметницима Бранком Босићем, Велизаром Михићем, Крстом Андрејевићем и Босом Кићевац.

Имао је истраживачког дара и на том пољу изнедрио је многе патенте, не само елементе намештаја већ и разне употребне предмете, као нпр. у области технике – конструисање камера за потребе идентификације у полицији и израду документа, као и за потребе репродукције у штампарији.

Учествује у реализацији сајма намештаја, на новом сајму у Београду, изграђеном 1957. године. Био је члан УЛУПУДС-а од 1953. године.

Био је ожењен, супруга Симонида пореклом је из угледне дорђолске јеврејско-цинцарске породице. Имали су две ћерке, Љиљану и Гордану. Умро је у Београду 1972. године. Сахрањен је на Новом гробљу у породичној гробници.

О личности и делу Петра Зарића, поводом његове смрти 1972. године, дугогодишњи сарадник архитекта професор др Драгомир Тадић рекао је следеће:

Петар Зарић је био једна изузетна личност у нас. Срећан с њим више разних способности и квалитета усредсређених у једном човеку. Може се слободно рећи да је био један од првих, ако не и први наш дизајнер у правом смислу речи. Био је он још онда по свршетку Првој светској рати, када се није још тако рећи ни знало за такав један специфичан позив. Данас се под њим именованом подразумева специјалан креатор – уметник у области примењене уметности, која се наука и пракса учи на Академији за примењену уметност са више специфичних јрана. Једна од њих јрана је и 'Унутрашња архитектура у дрвету'. Ето, у тој области, Петар Зарић је био суверен господар своје струге, скоро усамљена појава у нашим редовима. Ово је можда чудно и смело твђење али је тачно. Верујем да ово мишљење деле сви они који познају сложеност проблема унутрашње архитектуре, а поштово ужи број стругача при самој Академији. Било је у нас, а има и сад, одличних цртача, способних мајстора у дрвету, теоријски спремих људи, познавалаца технолоије рада, шаленираних креатора и естета, али све појединачно изражено. Међутим, обједињено у једној личности са највећим вредностима у свим правцима у овој области уметности, река је и усамљена појава, нарочито у наше време и у нашој средини. Тако нас Петар Зарић додсећа на оне мајсторе Ренесансе који су све знали и све умели.

Имао је солидно ошће образовање, одличну стругачку теоријску спрему, нарочито из области нацртне геометрије и перспективе, познавао је до танчина стилове, до сржи је познавао квалитете и ћуди дрвета и технолоију обраде. Био је велики практичар, прошао кроз све фазе занатске вештине, умео је да ради сам своје замисли, а изнад свега био је велики шалена, изванредан цртач, машински креатор, префињеног укуса са осећајем мере и смислом за целину, једном речи компетентни уметник. Са оваквим својствима био је предодређен за наставника који је у стању да пренесе на ћаке своје

знање и искуство и да их осјособи за самостјалан рад, да им ошвори видике и учини да заволе свој јозив.

Креирао је своја сјецифична решења намештаја са нашим моштивима невероватно духовито и надахнуто осјварене. Од народној врешена и пре-слице, сшворио је свој свети обликованих намештаја префињене лейоше и јосветито их је својим кшерима израдивши им лично комилейне тарнишуре.

На теоријско једатошком јлану најисао је и илустровао неку врсту јриручника – енциклопедије јримењене уметности са јуно јрактичних јушисава, оријиналних цршежа, дивних композиција архитектонских и декоративних виртуозно јриказаних. То је заиста кайишјално дело које на жалост није изашло на видело.

У Православљу, часопису Српске патријаршије, броју 149, из 1973. године, поводом годишњице смрти Петра Зарића, Драгомир Тадић говорио је више о Зарићевом раду за Српску православну цркву и истакао:

Био је то ревностни јосленик на изјрагњи наших цркава као сјецјалиста за црквену унушрашњу архитектуру у дрвешу. Значајни су његови радови на изради иконостаса и црквеној намештаја у Сшомен цркви у Радовању, у обновљеној уметничкој цркви у Глини, у новој и јрвој српској цркви у Енглеској, у Бирмингему, у цркви у Нијајари Фалсу, у Канади, у Пийсбурју и Милвокију у Америци. Његово су дело и дивна резбарена улазна врата у новој цркви на Вождовцу. Са великим одушевљењем и љубављу сшремао се да реализује велики нови иконостас у цркви Св. Покрова Богородице у Београду. Говорио је да ће то бити његово животно дело. Али неумишна смрт ја је од шој ошрјла, уз велику жалост целој брашсшва ше цркве.

За њеја дрво није био мршав материјал
већ жива сшвар.

Он је тако рећи ушао у душу дрвета и усјевао да она проговори кроз његове замисли. Ошуд његове творевине имају душу, оне говоре, оне илене и очаравају по-смајрача. Он је био песник и визионар у својим креацијама уз невероватно суверену солидност оштите утиска. Чудна и срећна синтеза квалитета.

Волео је свој позив и сав му се предао неуморно радећи.

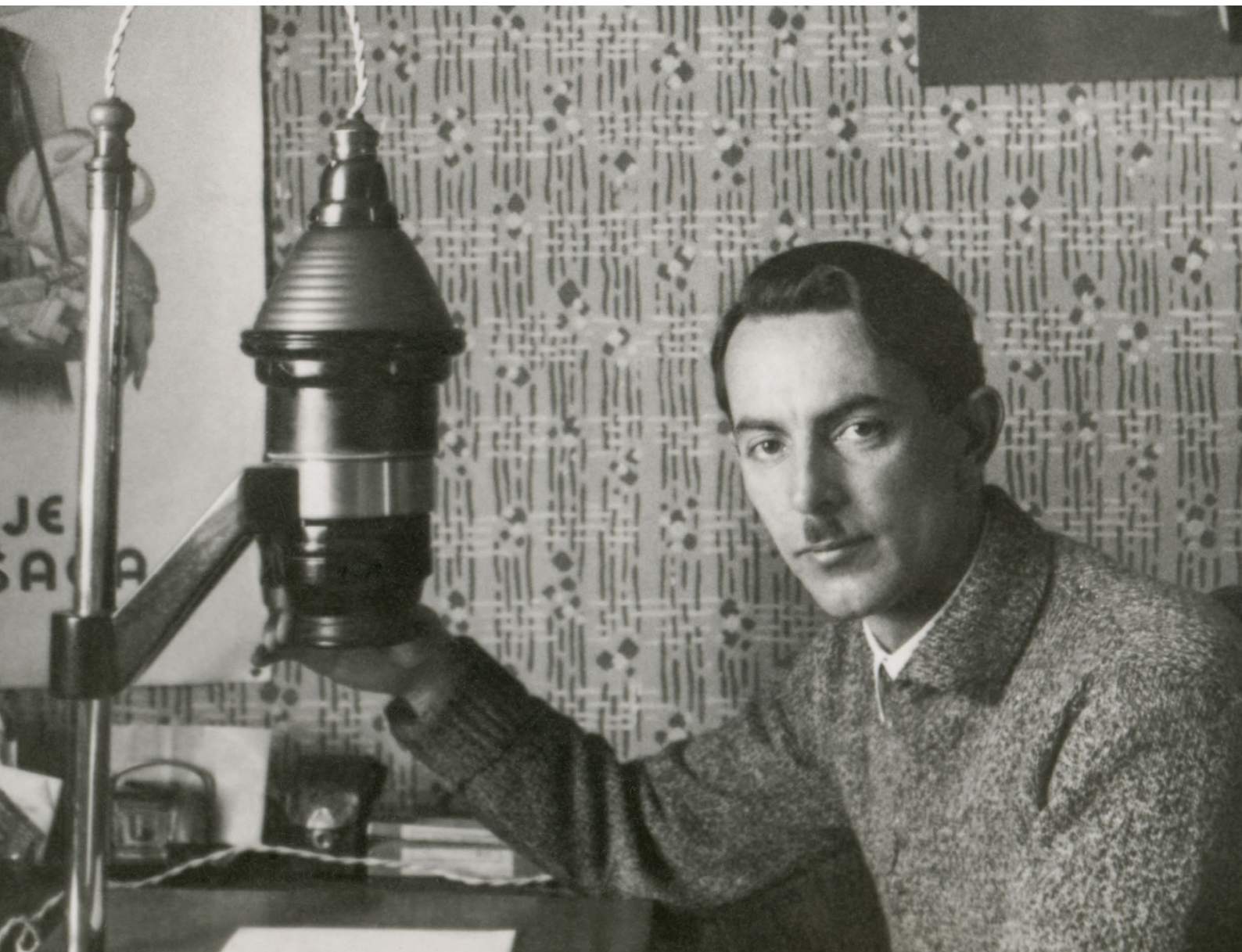
У том циљу отворио је своју сопствену студијску радионицу са свим потребним алатом и машинама, способну за најсложеније уметничке предмете. У њој је он могао да ствара по вољи све оно што би желео и што је његово унутрашње биће изражило да се изрази. Ту је он био у свом елементу, то је био његов храм у коме се осећао срећан и блажен.

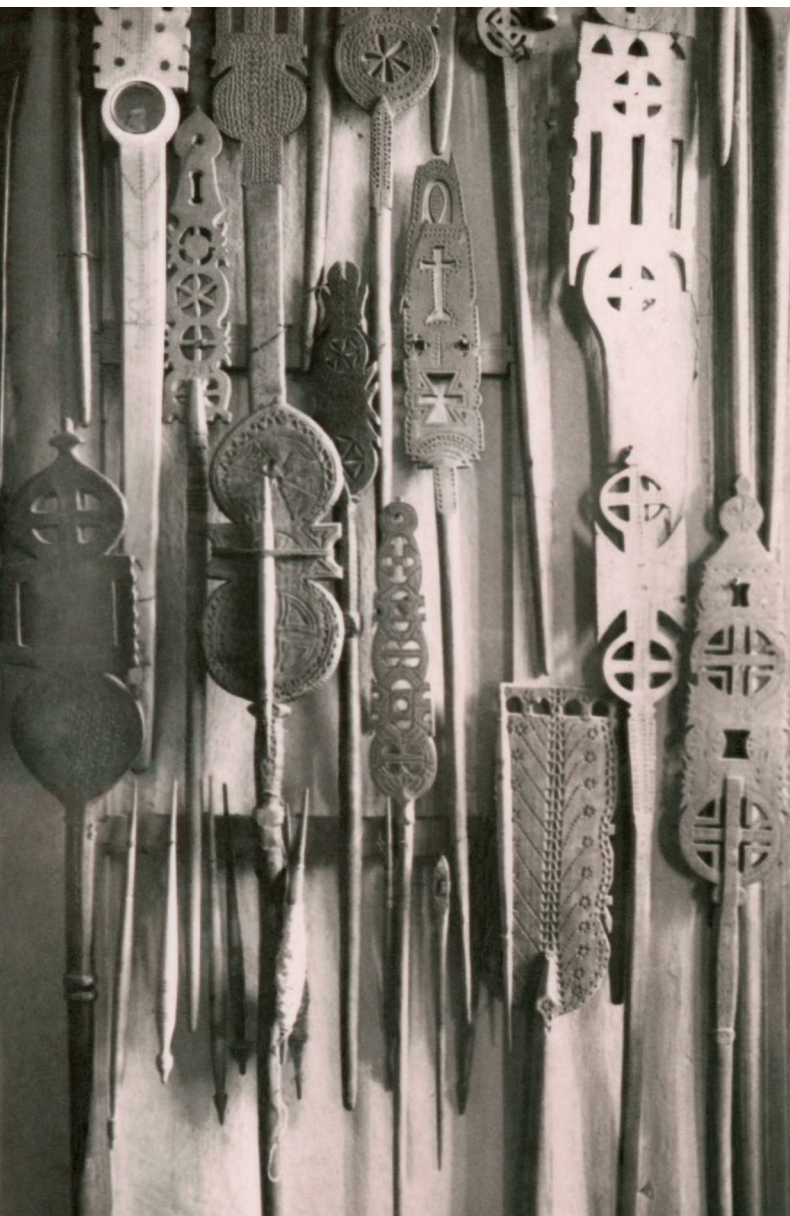
Било је то особито задовољство за нас, његове пријатеље, да га посмајрамо у раду у његовом студију, да видимо са каквим еланом и љубављу прилази свом послу.

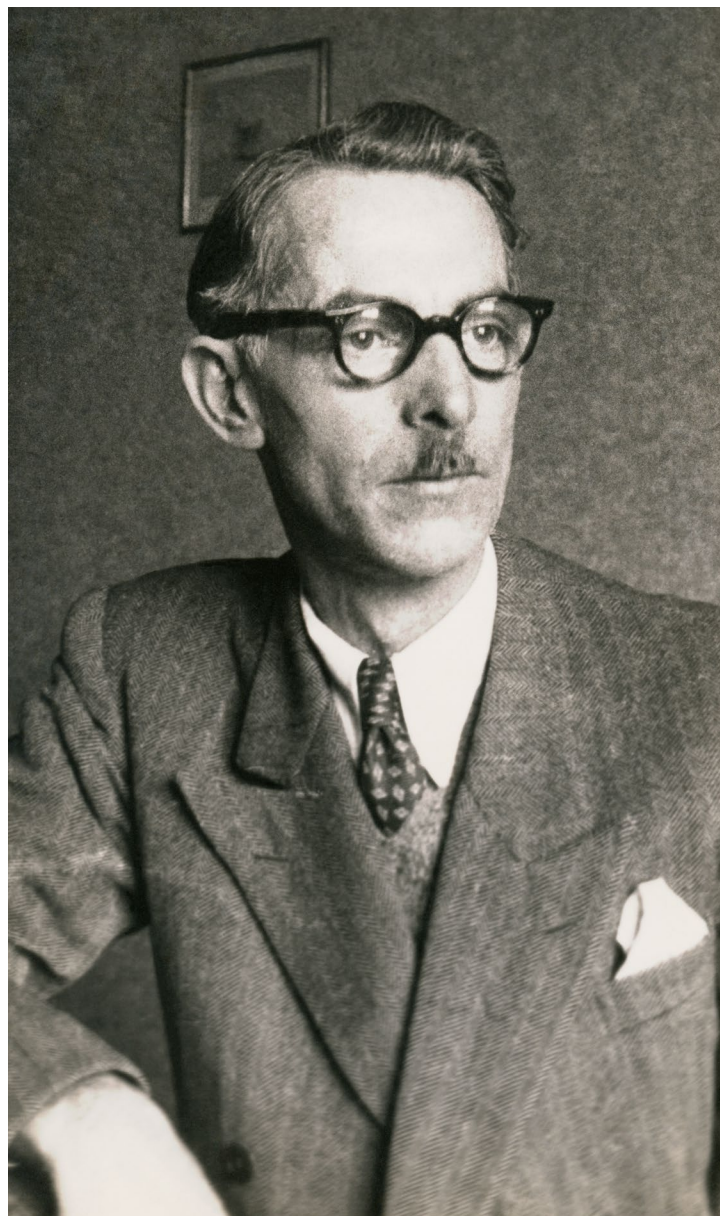
Европска комисија прогласила је ову годину за *Европску годину вештина* (*European Year of Skills*) и она је званично отпочела 9. маја 2023. године, стављајући вештине у центар интересовања, с циљем промоције и улагања у образовање и обуке ради помоћи људима да се прилагоде потребама тржишта рада и технолошким променама. Посебну област представља будућност угроженог занатског наслеђа (*heritage crafts*), где се низом дешавања широм Европе изучава и анализира вишеслојност материјалног и нематеријалног наслеђа занатства и вештина и на њих скреће пажњу.

Завод за заштиту споменика културе града Београда се овом изложбом придружује поменутиим активностима.

Introduction

DURING ITS ACTIVITIES on the reconstruction of the Old Fairgrounds Central Tower, the Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade contacted the descendants of Mr Petar Zarić with the idea to borrow from his rich estate an album with photographs that Mr Zarić took while decorating the interior of the Central Pavilion and the building of the Nikola Spasić Endowment Pavilion in the complex of the newly built Belgrade Fairgrounds in 1937.

The elements of the interior, the layout of certain segments of space, realisation of the designer's ideas, the original appearance of window apertures and their division into compartments, all clearly seen in those photos, were used as a reference for the reconstruction and revitalisation project. Mr Zarić's photographs were used as valuable documents in the protection and preservation of cultural heritage, as evidence of the authentic appearance and the original interior design of the Old Fairgrounds, considering the fact that its pavilions suffered drastic change in a number of reconstructions, extensions, and demolitions during the tragic events of the World War II and the decades that ensued.

The complex of the first Belgrade Fairgrounds was designated a cultural heritage themed The Old Belgrade Fairgrounds – the Gestapo Camp (the Official Gazette of the City of Belgrade, No. 16/87). In that respect, its memorial value was recognised beyond its architectural and urban heritage significance, which was confirmed by the Law on the establishment of the Old Fairgrounds Memorial Centre (the Official Gazette of the Republic of Serbia, No. 15/2020), enabling the initiation of the reconstruction and revitalisation project in 2022.

As a result of the successful cooperation with the descendants of Mr Zarić, and after an insight into the Zarić family rich legacy, the idea of an exhibition was born in order to present the precious material to experts, future researchers, and other professionals in the field of cultural heritage protection, but to the general public as well.

On top of the photographs of the original interior, Mr Zarić's descendants lent for the exhibition his original sketches and designs, pieces of furniture, and other interior elements from the time.

Mr Petar Zarić was born in 1902 in Valjevo as the youngest child (sister Zorka and brothers Dušan and Dragutin) in a respectable family. His father Milan Zarić, a student of the great Josif Pančić, was a sciences professor, and his mother Ljubica was a member of the famous Nenadović family of Valjevo. Mr Zarić completed elementary school, *realka* grammar school and the carpentry apprenticeship in Valjevo, and in the interwar years continued his education in several vocational schools abroad. After graduating from the Interior Decor Vocational School in Heidelberg, Germany, and from the Hradec Kralov vocational school in Czechoslovakia, Mr Zarić completed a private drawing course in Nuremberg, Germany, trained in Italy, and spent several years in Nantes, France, where, according to his family, he worked on the interior design of ships.

Data on the issued building permits published in the Belgrade Municipal Gazette in August 1933 show that Mr Zarić was issued a permit to build a new house that year, and in November 1935 to reconstruct and extend the building at 12 Zvečanska St. There he opened a woodworking shop called *Petar Zarić Artistic Carpentry* and worked in it for the rest of his life. The stamps on his designs read: Petar M. Zarić, upholstery architect and artistic carpenter. Together with his assistants, he designed and made furniture to order and for personal use. The royal court of Karadorđević was among his many clients.

He participated in the interior design of the Pavilion of the Kingdom of Yugoslavia in the International Fair in Milan in 1931, as evidenced by the photographs in the Zarić family possession, which was just one of his several engagements on the interior decoration of Yugoslav fair pavilions in the following years. In 1937, he participated in the interior design of the newly built Belgrade Fairgrounds Central Pavilion, the Tower, and Nikola Spasić Endowment Pavilion by designing and building large display

cabinets for displaying products of the State Monopoly of the Kingdom of Yugoslavia, a tobacco company.

During the World War II, Petar Zarić worked in the Postage Stamp Printing Shop of the State Mint, where after the war he made a metal mold for the first postage stamp featuring Josip Broz Tito, as designed by Đorđe Andrejević Kun. Mr Zarić began his teaching career in 1947, in the School of Applied Arts (later the Academy of Applied Arts), in the Architecture and Design Department, where he taught technical details and elements drawing and woodworking techniques until his retirement in 1965.

The range of furniture articles designed and made by Mr Zarić includes all kinds of seating, lying, sleeping, dining and storing furniture – chairs, tables, chests of drawers, cabinets, shelves, two-seaters, large beds, wardrobes. Most of the preserved pieces of furniture were made between 1954 and 1965, of high-quality wood, oak and walnut, with a few pieces made of linden and cherry wood as well. Several models of chairs from Mr Zarić's workshop found their place in the interior design of the Serbian Lounge in the Federal Executive Council building (SIV), officially opened in 1961.

Significant decorative elements bearing Mr Zarić's signature are also preserved in the interior of Belgrade's Metropol Palace Hotel – large-scale wood marquetry and inlays with genre scenes, figures, and landscapes (one of them dated 1956), made in the combination of several types of high-quality wood, which Mr Zarić produced in collaboration with painters Branko Bosić, Velizar Mihić, Krsto Andrejević, and Bosa Kićevac.

Mr Zarić was a curious man who produced many patents, not just used for building furniture, but for other functional technological items – he constructed identification camera used in issuing identification documents by the police and also as a duplicating machine in the printing industry. Mr Zarić also participated in the organisation of the first furniture fair held at the new Belgrade Fairgrounds, built in 1957. He was a member of the Association of Applied Arts Artists and Designers of Serbia (ULUPUDS) since 1953.

He was married to Simonida, who came from a prominent Jewish-Aromanian family from Dorćol. They had two daughters, Ljiljana and Gordana. Mr Zarić died in Belgrade in 1972 and was buried in a family grave in the Belgrade New Cemetery.

On the occasion of his death, Mr Zarić's long-time associate, architect, prof. Dragomir Tadić said:

Petar Zarić was an exceptional person. A happy combination of many different skills and qualities in one man. I can safely say that he was one of our first designers, if not the very first designer in the true sense of the word. He was a designer even back then after the World War I, when such a calling did not exist. Today, a designer is a special creator – an applied artist, the science and practice of which is taught at the Academy of Applied Arts in several specific courses. One of those is called Wood in Interior Architecture. It was exactly the area Petar Zarić was a sovereign master of, almost a solitary phenomenon in our ranks. This may seem an odd and bold statement, but it is true nonetheless. I believe that this opinion is shared by all those who has known the complexity of interior architecture, especially those few experts in the field who work in the Academy. We have always had excellent draughtsmen, capable woodworkers, theoreticians, technological experts, talented creators, and aesthetes, but never all that in a single person. Cherishing the highest values of all the branches of applied arts, Petar Zarić remains a solitary phenomenon, especially in our time and in our parts. Thus, Petar Zarić calls to mind those Renaissance masters who knew everything and could make everything.

With pretty solid general education and excellent professional and theoretical training, especially in the field of descriptive geometry and perspective drawing, he knew artistic styles to the last detail, the qualities and behaviour of wood, and the technological processes to the core. He was a great practitioner who went through all the stages of craftsmanship so as to learn how to realise his own ideas. Above all, he was a great talent, an outstanding draughtsman, an imaginative creator of subtle taste and a sense of measure. In a word, a complete artist. A man of such qualities was destined to become a teacher, knowing exactly how to share his knowledge and experience with his students so that one day they can work independently, and how to broaden their horizons and make them fall in love with their profession.

He created his specific pieces of furniture by incredibly witty and spirited use of national motifs. Out of folk spindles and spinning wheels, he created a beautiful world of furniture of his own and dedicated it to his daughters.

In the field of theory and education, he wrote and illustrated a kind of manual – an encyclopaedia of applied arts, with a lot of practical instructions, original drawings, and wonderful architectural and decorative compositions. Unfortunately, this truly capital work has never been published.

On the occasion of the anniversary of Petar Zarić's death, in *Pravoslavlje* no. 149, a journal issued by the Serbian Patriarchate in 1973, Dragomir Tadić wrote about Mr Zarić's work for the Serbian Orthodox Church:

As an expert in church interior decoration in wood, he was a zealous craftsman. Iconostasis and furniture for the Memorial Church in Radovanje, the restored artistic church in Glina, the first Serbian church in England, built in Birmingham, the church in Niagara Falls in Canada, in Pittsburgh and Milwaukee churches in USA, are just a few examples to be mentioned. The exquisitely carved portal of the new Voždovac church is also his work. With great enthusiasm and passion, he was getting ready to build a large new iconostasis in the church of the Intercession of the Theotokos in Belgrade. He wanted it to be his life achievement. Alas, the relentless death befell him and stopped him in this feat and left great sorrow in the hearts of the church fraternity.

For him, wood was not a thing but a living organism.

He, so to speak, entered the soul of wood and let it speak through his ideas. That is why his creations have such a special spirit; they speak, they captivate and enchant an observer. He was a poet and a visionary whose creations leave a general impression of incredibly sovereign solidity. A strange and lucky synthesis of qualities.

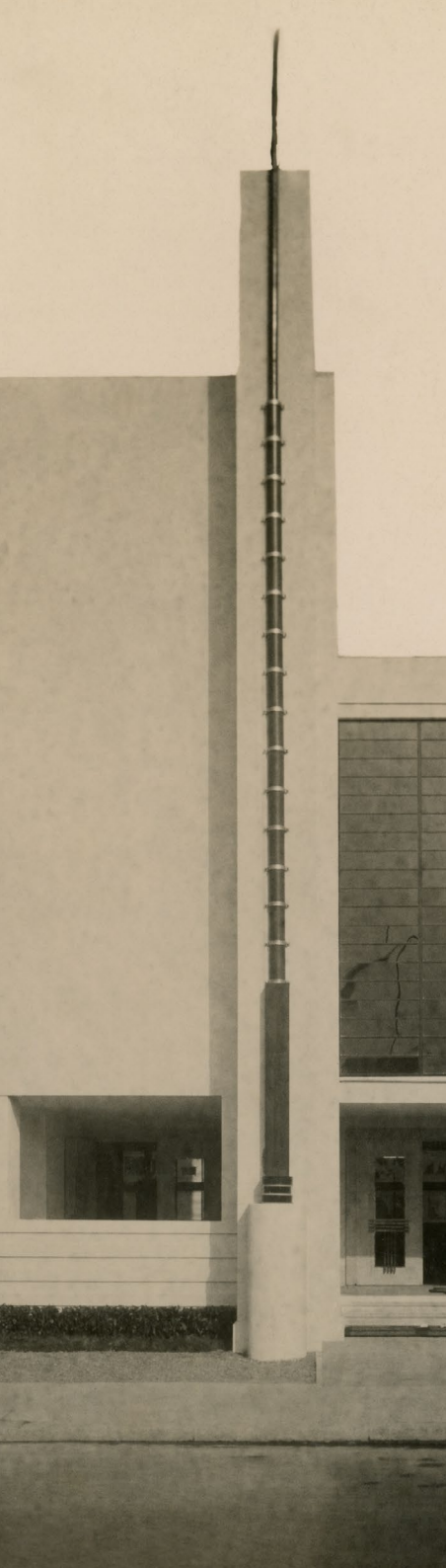
He loved his calling and tirelessly devoted himself to it. To this end, he built his own studio and workshop with all the necessary tools and machinery, where he could make the most complex objects of art. There he could create whatever he wanted, whatever his inner being sought to express. There he could be at his best, in a temple of a kind that brought him blissfulness and joy.

It was a particular pleasure for us, his friends, to watch him at work in his studio, to feel the energy and love he put in his work.

As of May 9th, the European Commission has declared the year 2023 the European Year of Skills, putting skills centre-stage, promoting and investing in the crafts education and training so as to help people adapt to the needs of the modern labor market and technological changes. A special attention is put to the future of disappearing heritage crafts, with a series of events across Europe in which the multi-layeredness of tangible and intangible heritage of crafts is studied, analysed and brought into focus of people.

This exhibition is the Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade's contribution to this initiative.

/01
Изложбени
простори

EXHIBITION SPACES

Београдски сајам, отворен 1937. године
Belgrade Fairgrounds, opened in 1937

Централни павиљон (кула)
The Central Pavilion (Tower)

Анекс Централне куле
Central Pavilion Annexe

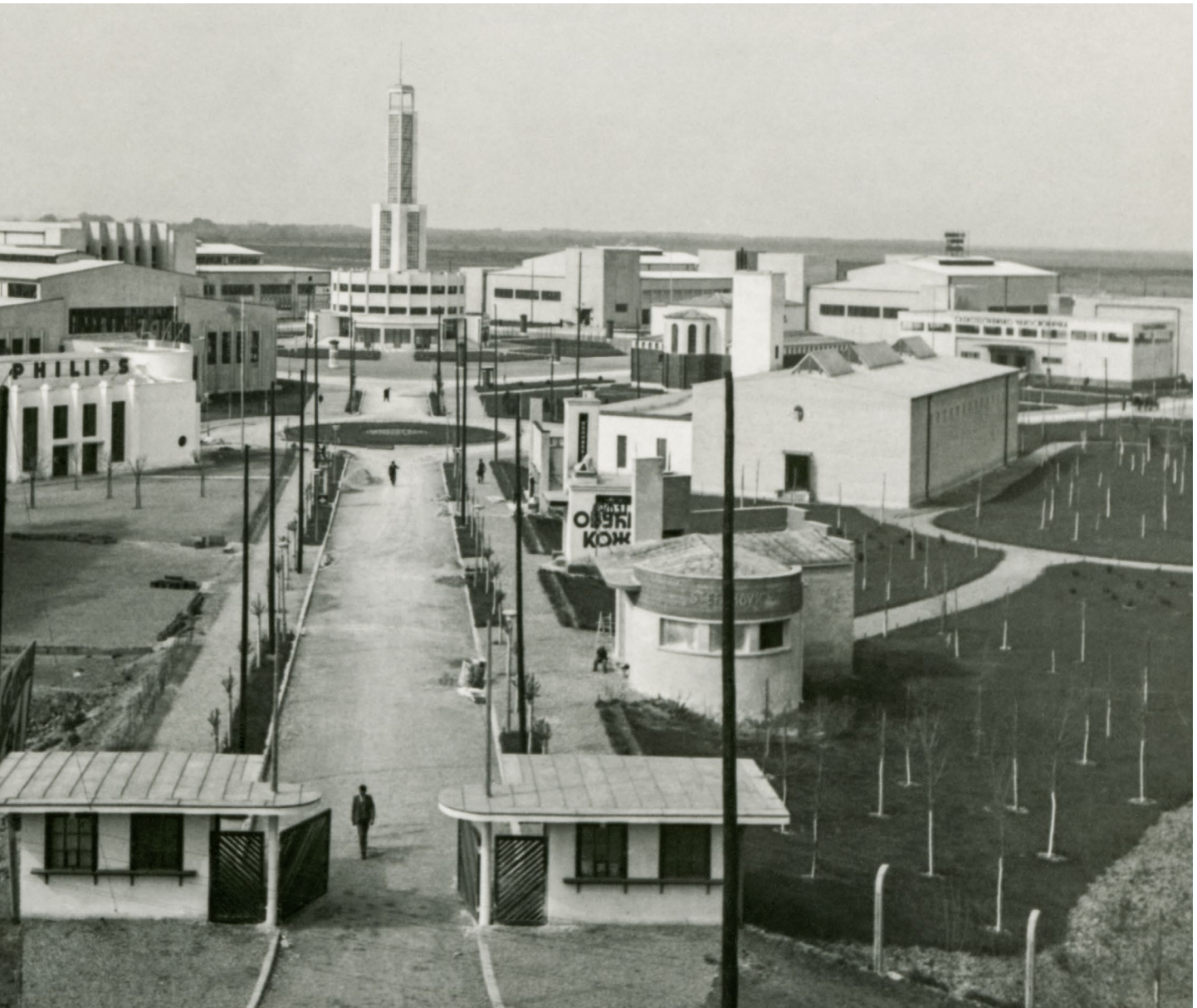

Павиљон Задужбине Николе Спасића
Nikola Spasić Endowment Pavilion

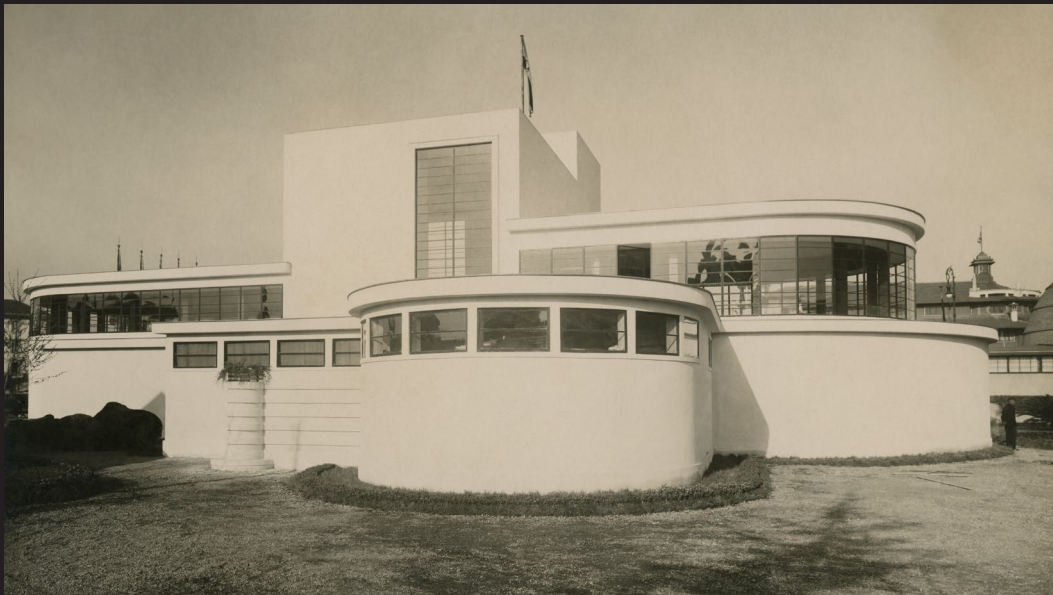
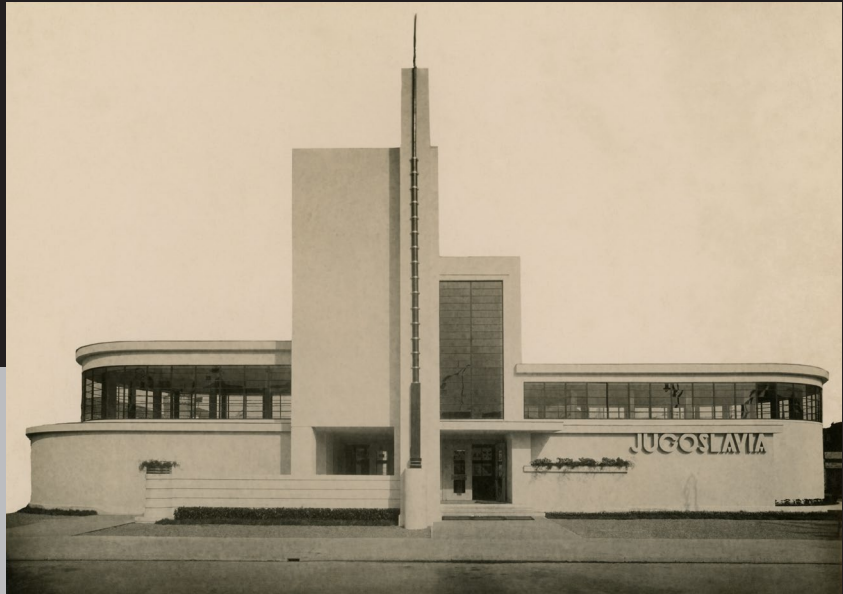

Павиљон Краљевине Југославије на
Међународном сајму у Милану,
1931. године

The Kingdom of Yugoslavia Pavilion in the
International Fair in Milan, 1931

FOTOGRAFIA GUIGONI & BOSSI
C. Vittorio Em. 22   Telef. 70-443

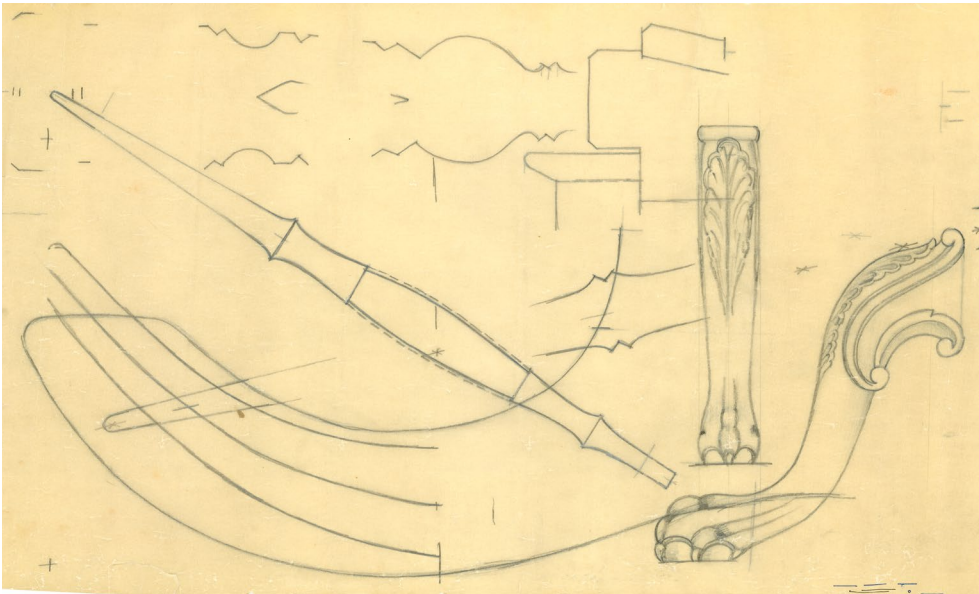

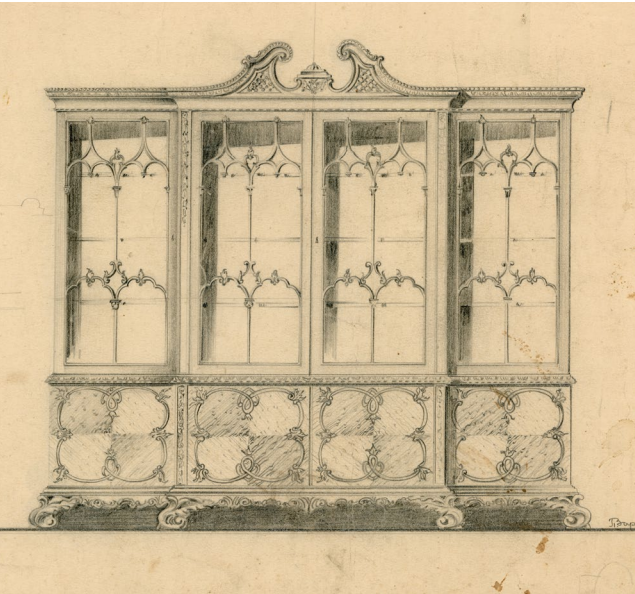

/02
Израда
намештаја

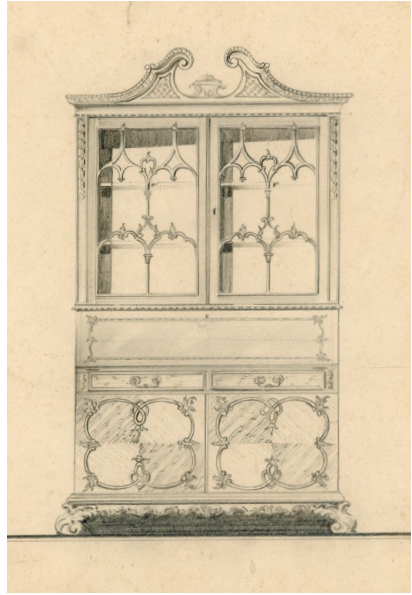
FURNITURE DESIGN

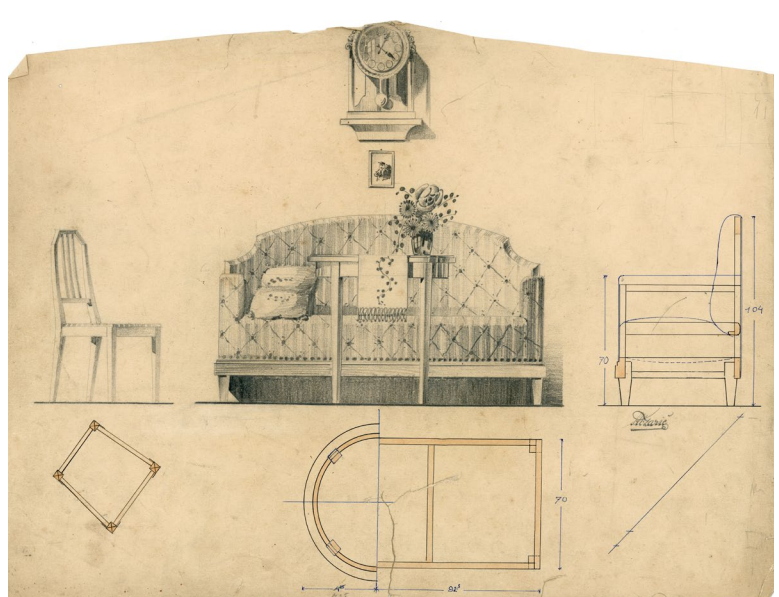
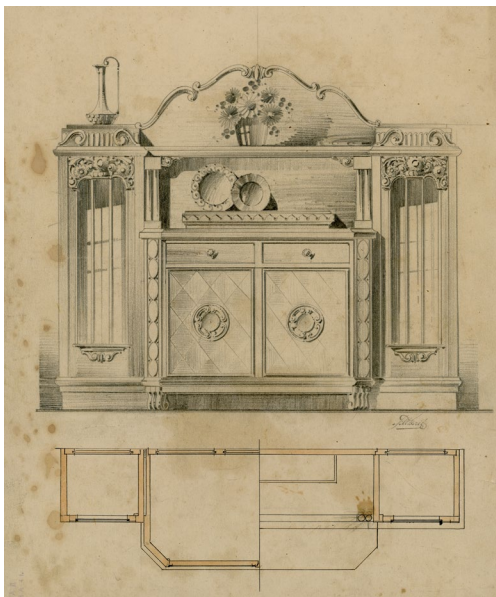
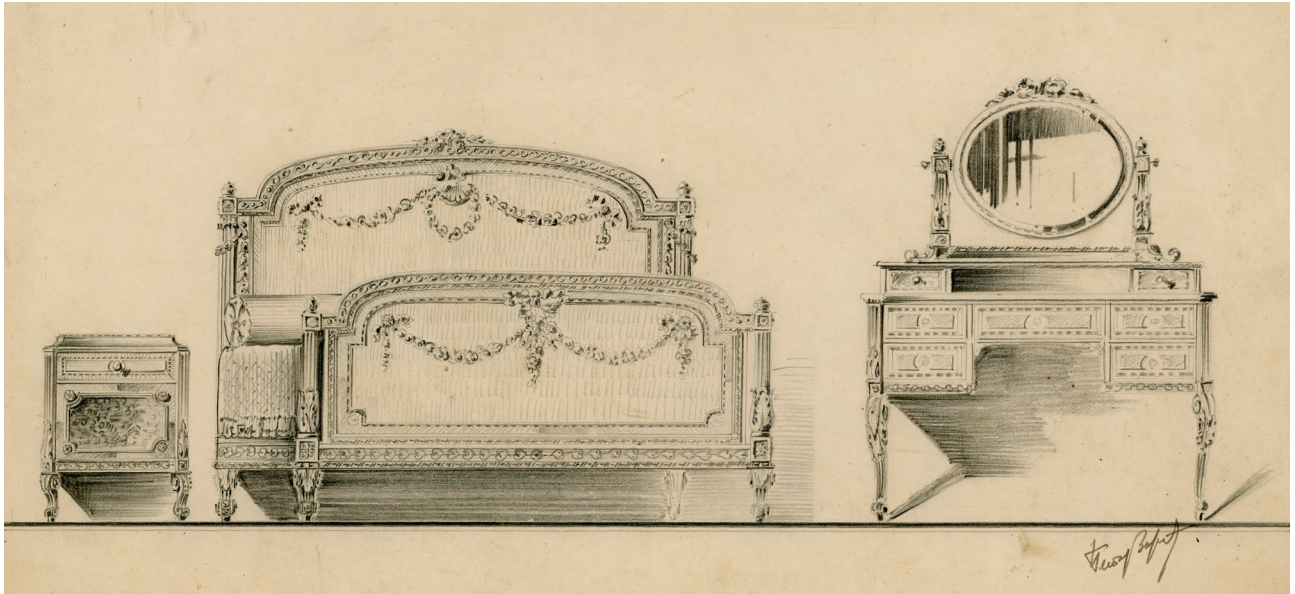

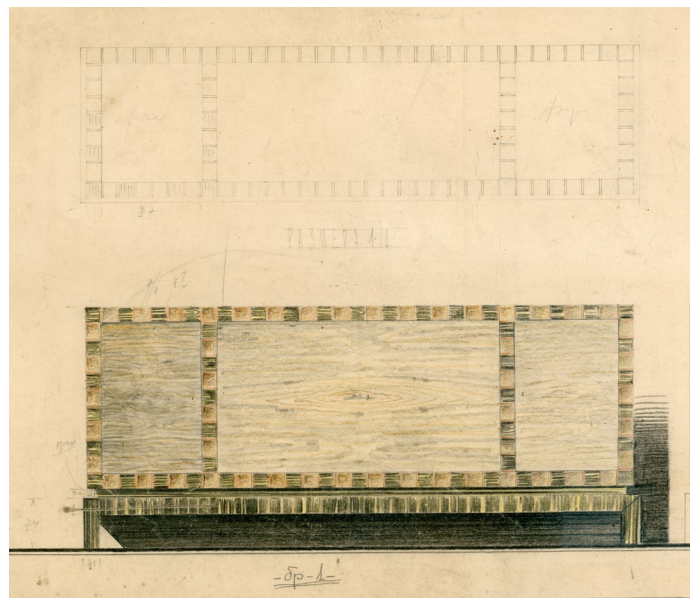
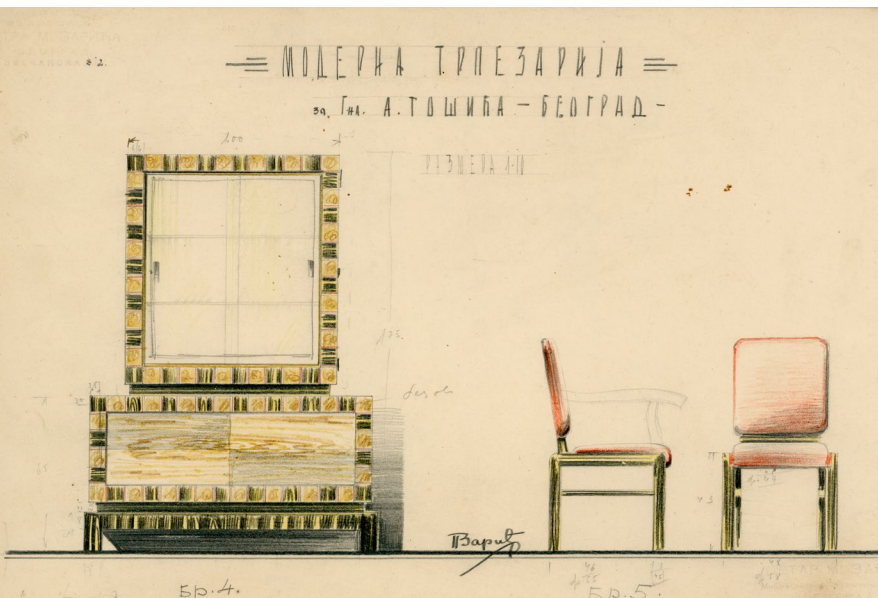
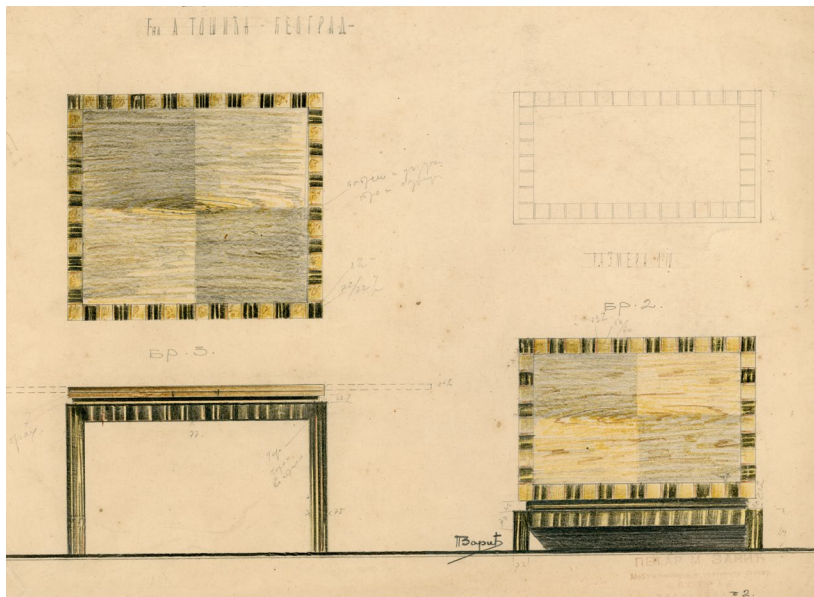

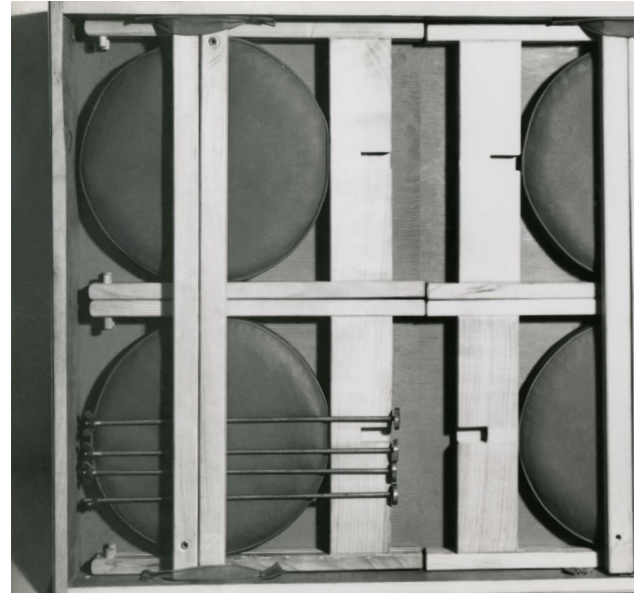

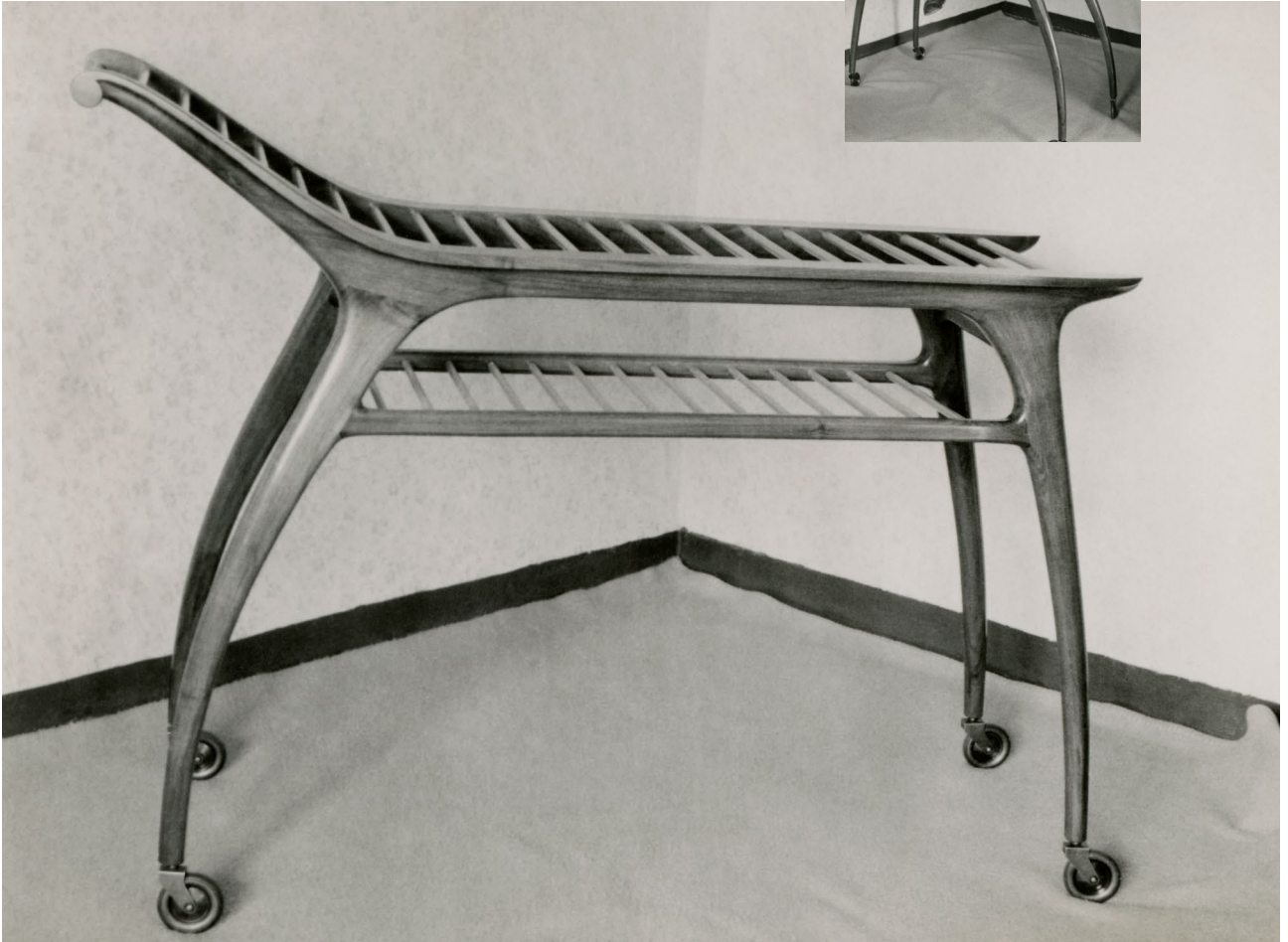

Сајам намештаја, на новом сајму у Београду, изграђеном 1957. године.

Furniture Fair in the new Belgrade Fairgrounds, built in 1957

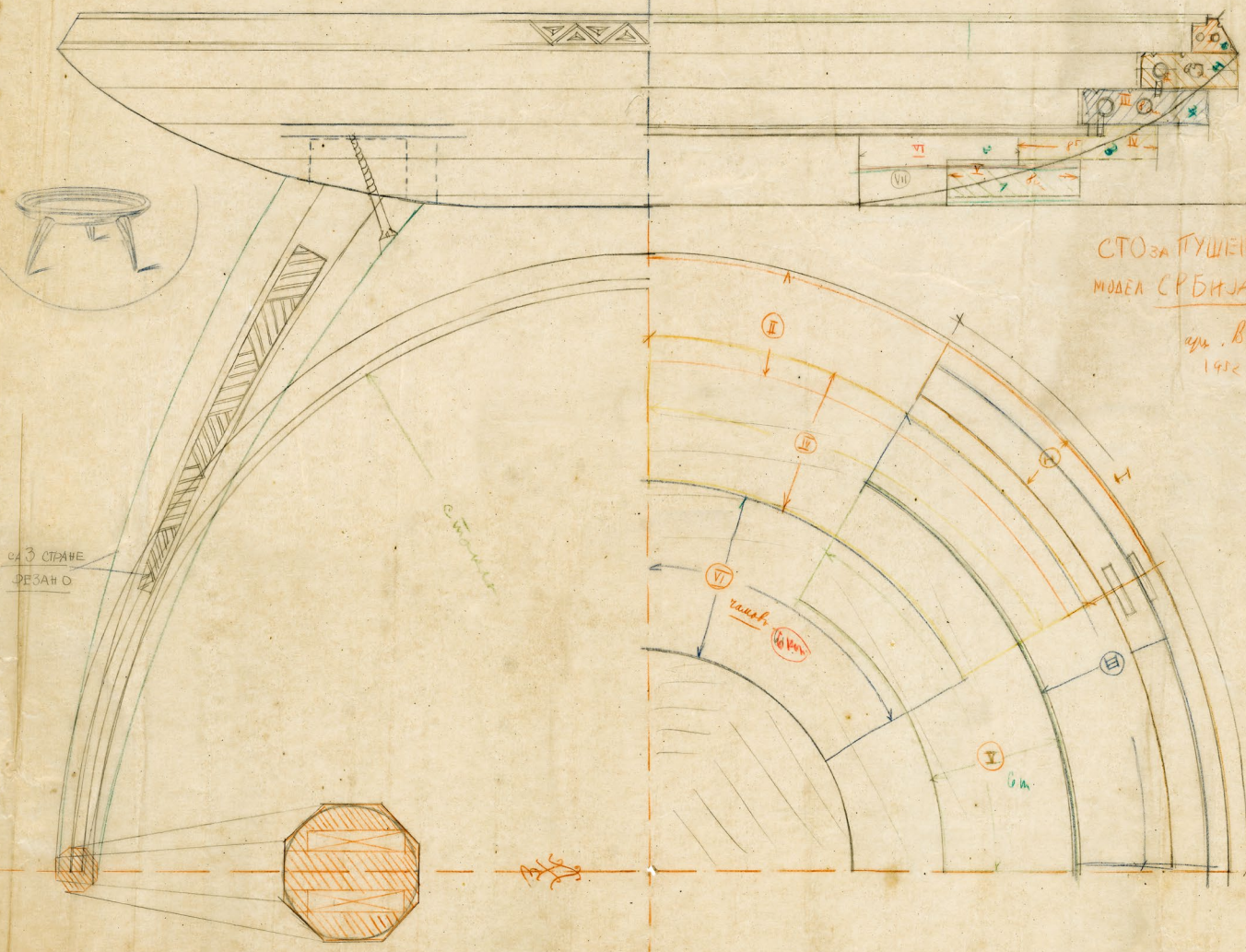
Српски стил – намештај с националним мотивима
Serbian Style – furniture with the national-style ornaments

СТОЗА ПУШЕЊЕ
 МОДЕЛ СРБИЈА

арх. Вагит
 1912 - I

СА 3 СТОЈИ
 ДЕСАН О

С. ПУШЕЊЕ

саврш. (6 м)

0 м

/03
Сарадња
са Српском
православном
црквом

ИЗРАДА ИКОНОСТАСА И
ЦРКВЕНОГ НАМЕШТАЈА

COOPERATION
WITH THE SERBIAN
ORTHODOX CHURCH
– PRODUCTION OF ICONOSTASES
AND CHURCH FURNITURE

Црква Светог архангела Гаврила – Црква Захвалница, подигнута је 1936. године у оквиру Спомен-комплекса „Радовањски луг“, у насељеном месту Радовање, на територији Општине Велика Плана

The Church of the Holy Archangel Gabriel – the Memorial Church, built in 1936 as part of the Radovanjski Lug Memorial Complex in the village of Radovanje, near Velika Plana

ПЕТАР М. ЗАРИЋ
УМЕТНИЧКИ СТОЛАР
УЛ. ЗВЕЧАЊСКА БР. 12
БЕОГРАД

403-123
Београд, 31. мај 1933 г.

Гануда
Управни Збора

Архив
Југославије
Београд

Београд

За израду нацрта на иконицама
у Радовану а у словима старословенским
и то на двема филијама, израјској
дрвјена, а са страна врата лево и десно
у доњем делу.

Старе ли филије биле новајине
и нове са резаним словима на хирово
месеи постојавале.

Демонтирање старих филија и монтажа
нових, са 237 резаних старословенских слова
и понова подредених урицањем (уламивањем)
слова према величини просидора на фи-
лијама.

Умогућио овај посао за који се
мора бити доплаћено у Радовану, износу 1.200.
Света Липа 1.200.

У нади да ћете моју гануду прихваћити

Петар М. Зарић

Са поштом долази:
ПЕТАР М. ЗАРИЋ

Мебл-архитекта и уметнички столар

БЕОГРАД

ЗВЕЧАЊСКА БР. 12

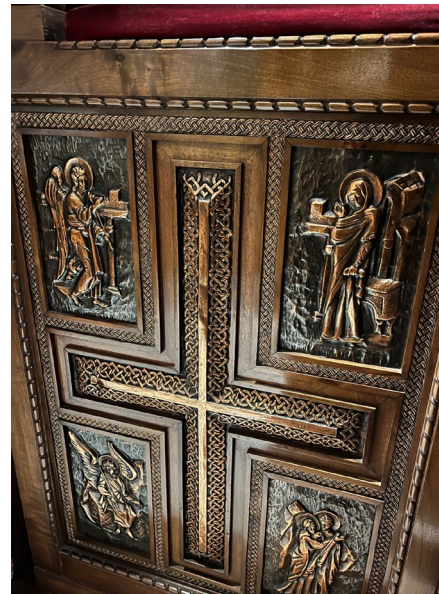
Петар М. Зарић

Црква Св. кнеза Лазара
у Бирмингему, Велика Британија
– Лазарица, освештана 1968.

The Serbian Orthodox Church of the Holy
Prince Lazar in Birmingham, UK – Lazarica,
consecrated in 1968

Црква Св. великомученика Георгија,
Нијагара Фолс, Онтарио, Канада

The Serbian Orthodox Church of St George,
Niagara Falls, Ontario, Canada

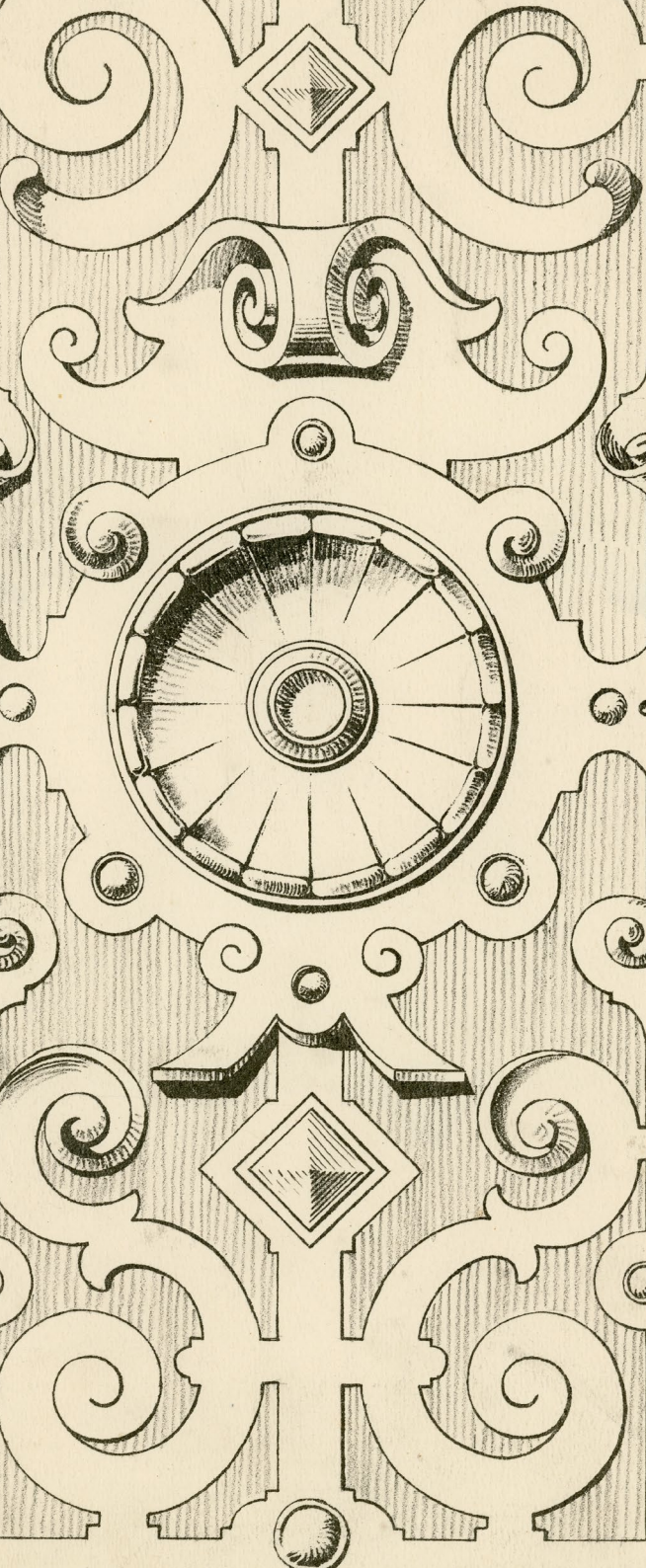

Црква Светих цара Константина и царице
Јелене – Вождовачка црква

The Church of St Emperor Constantine and
St Empress Helena – Voždovac Church,
Belgrade, Serbia

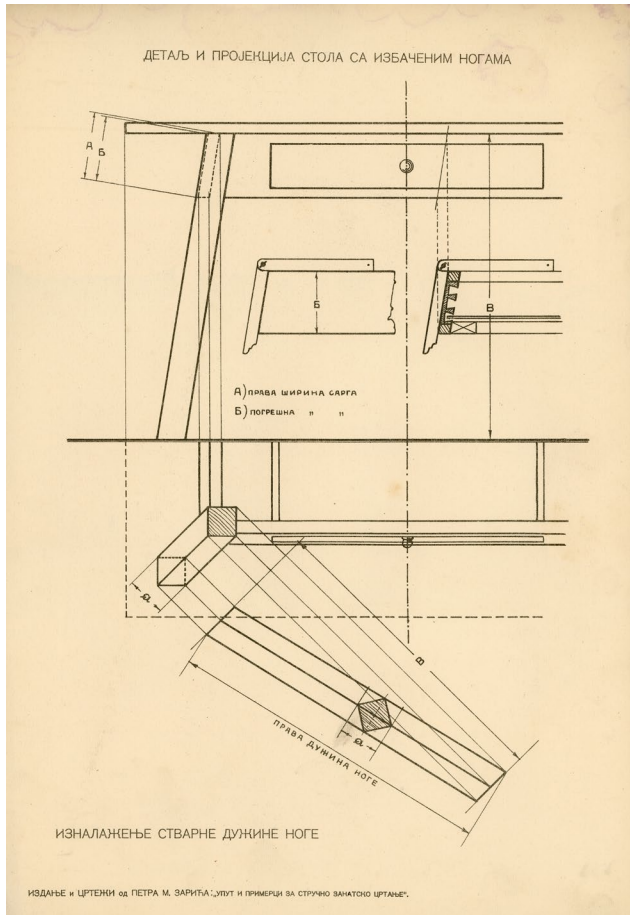

/04
Стручно
занатско цртање

CRAFT DRAWINGS

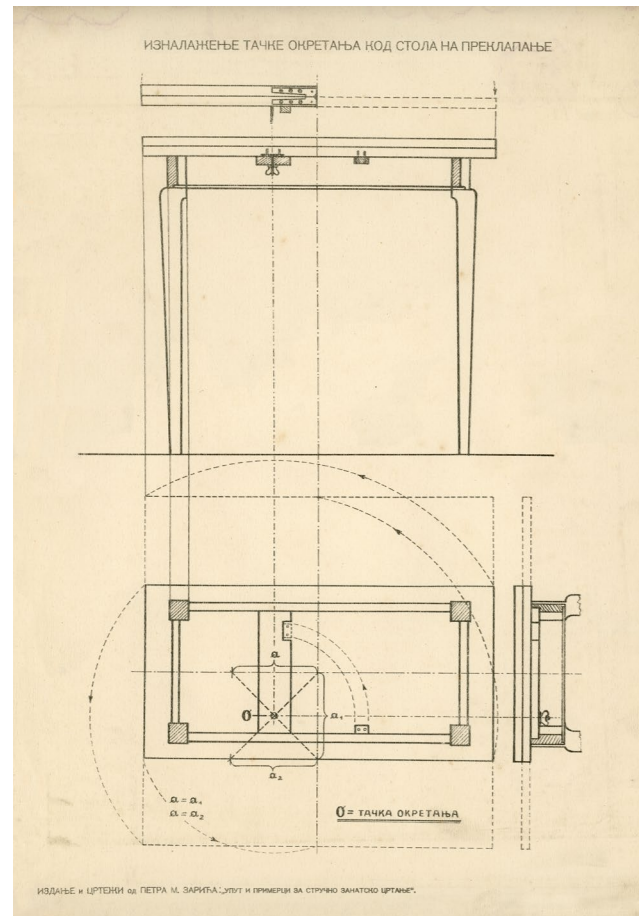

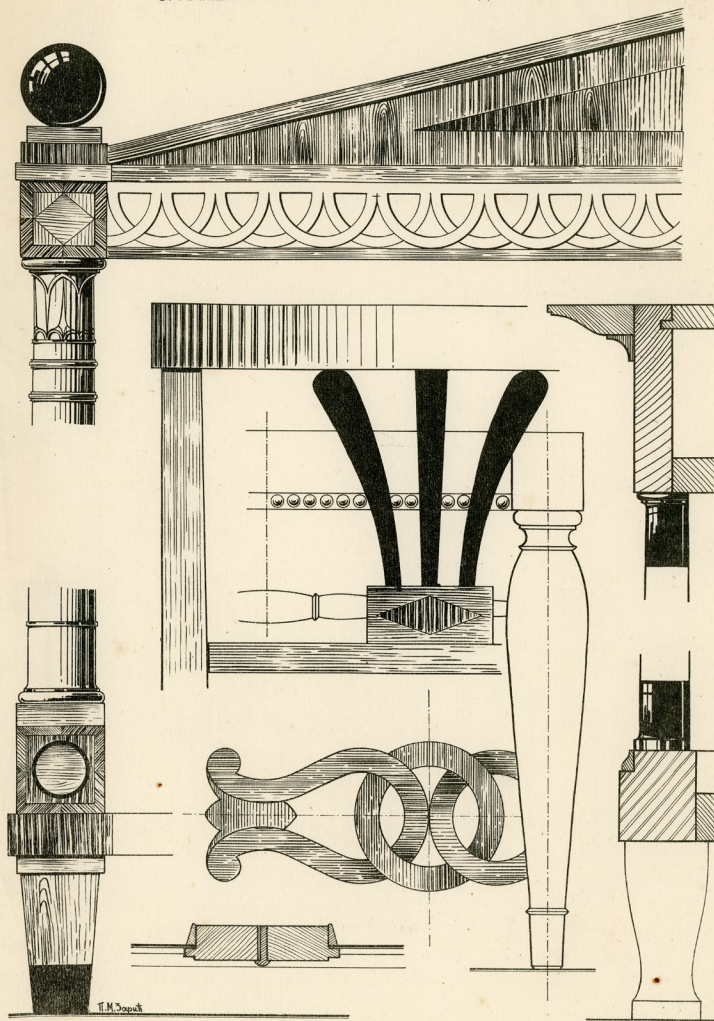

Странице необјављене књиге *Упут и примерци за стручно занатско цртање*

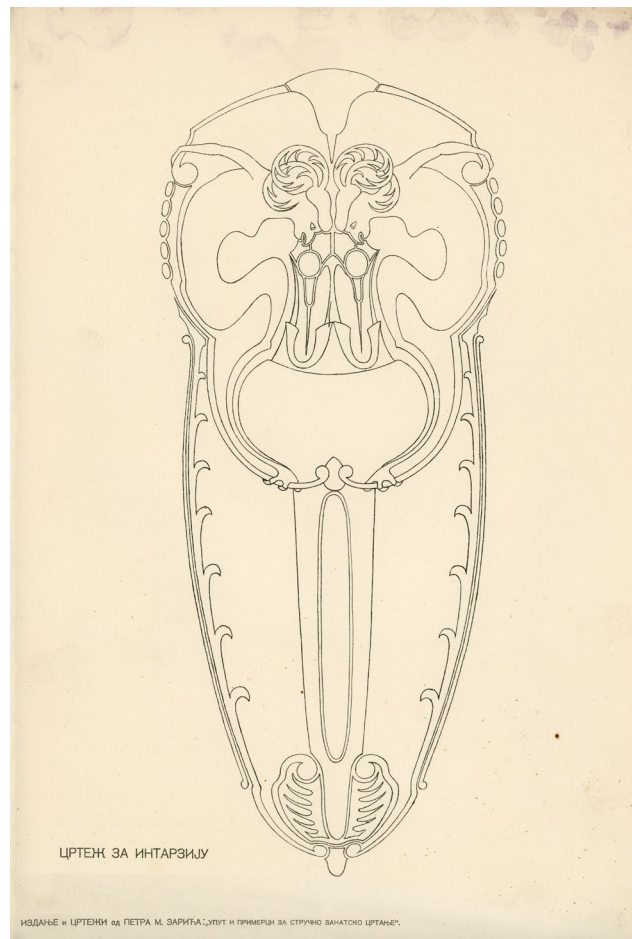
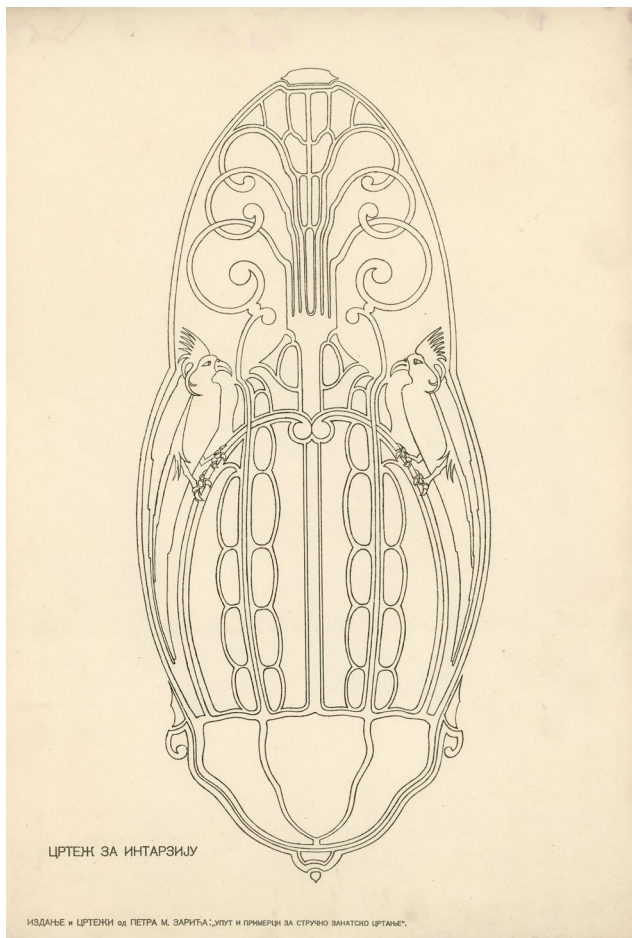
Pages from the unpublished book *Guidelines and examples for professional craft drawing*

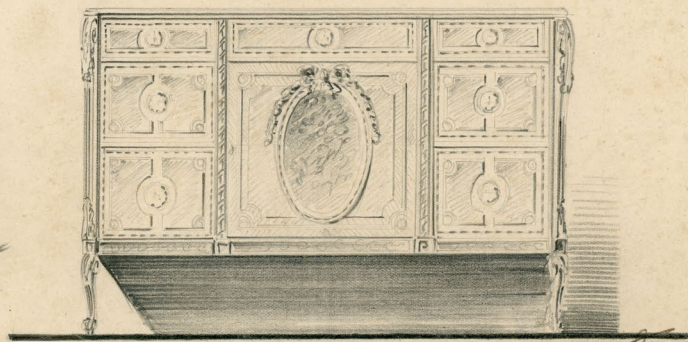
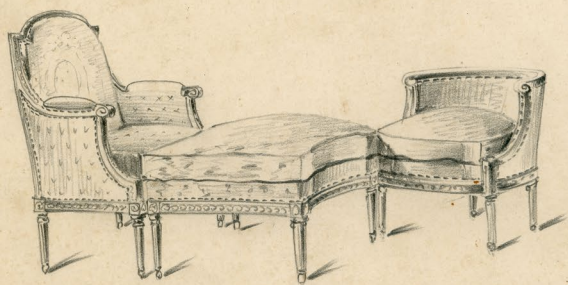

ОРНАМЕНТИ И ПРОФИЛИ У СТИЛУ БИДЕРМАЈЕР

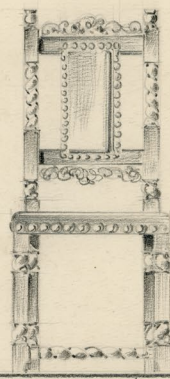
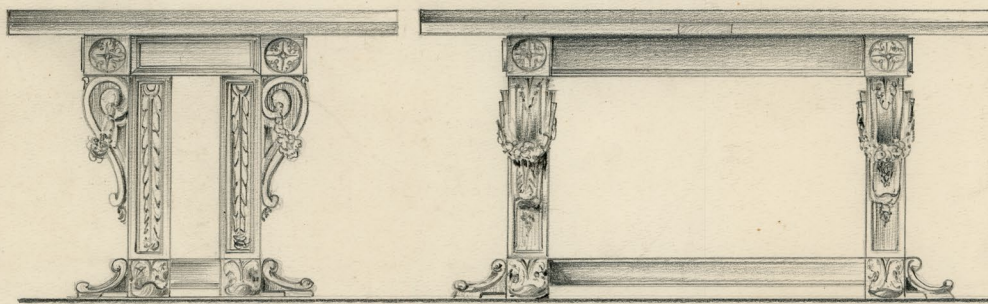
ИЗДАЊЕ И ЦРТЕЖИ од ПЕТРА М. ЗАРИЋА: „УПУТ И ПРИМЕРЦИ ЗА СТРУЧНО ЗАНАТНО ЦРТАЊЕ“.

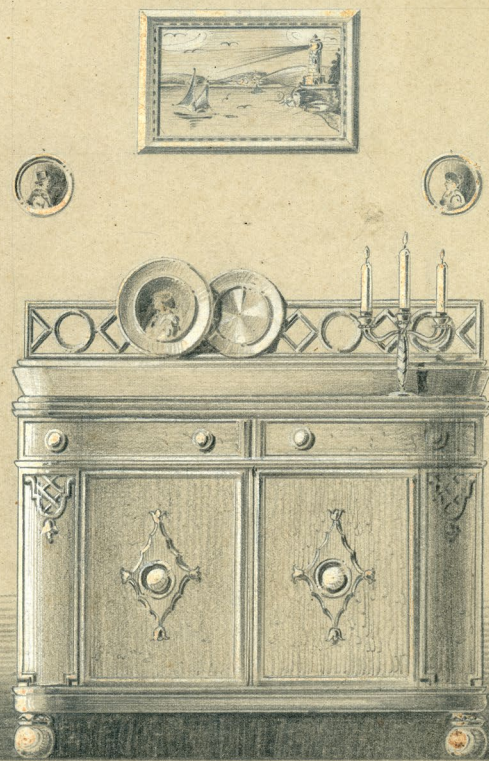
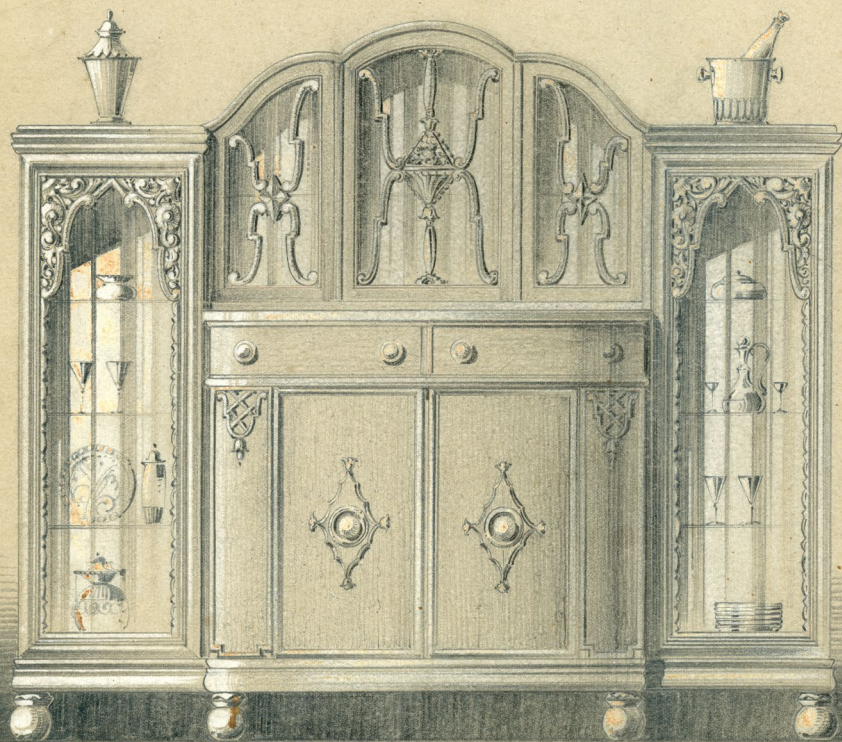

P. Zarić
ПЕТАР М. ЗАРИЋ
Мобил-архитекта и уметнички столар,
БЕОГРАД
ЗВЕЧАНСКА 10

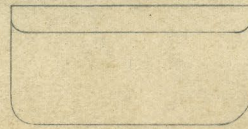
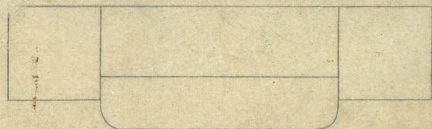
Цртежи стилског намештаја
Classic furniture craft drawings

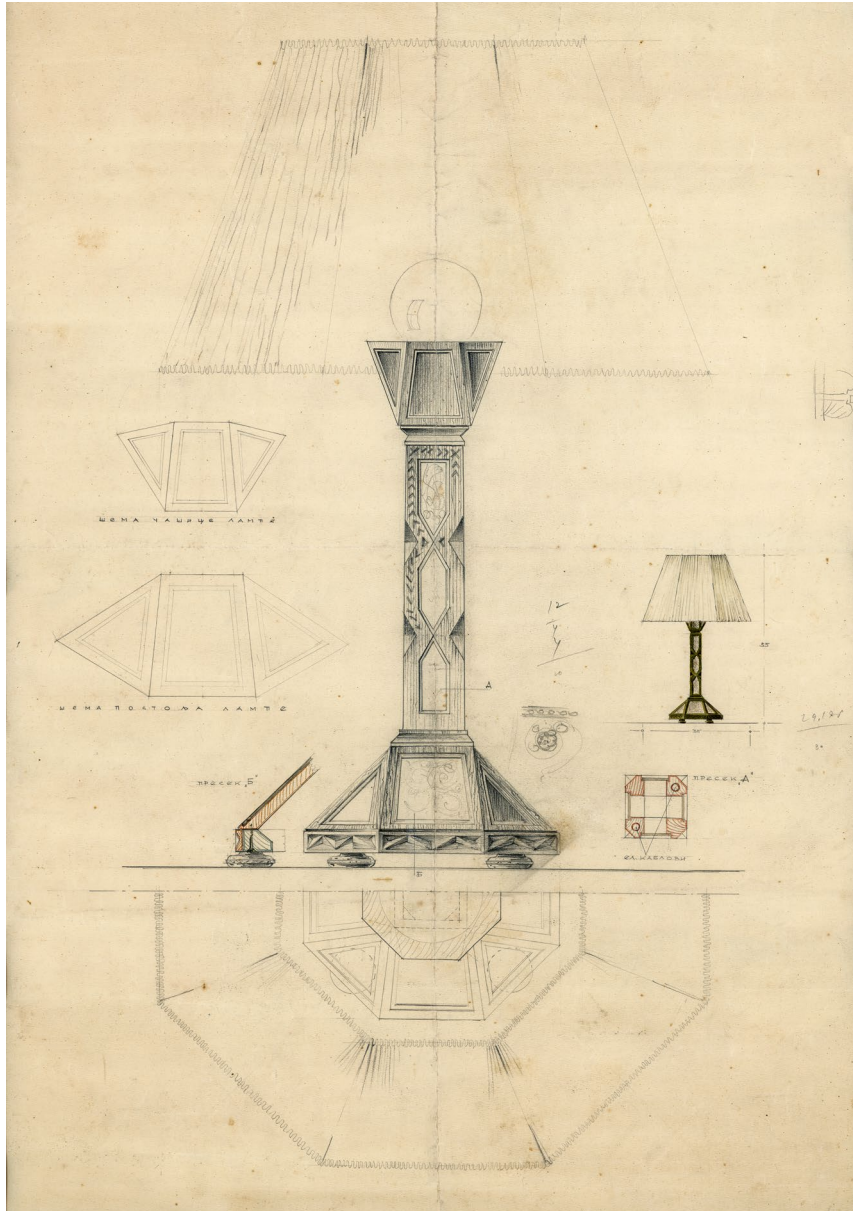

P. Zarić 734

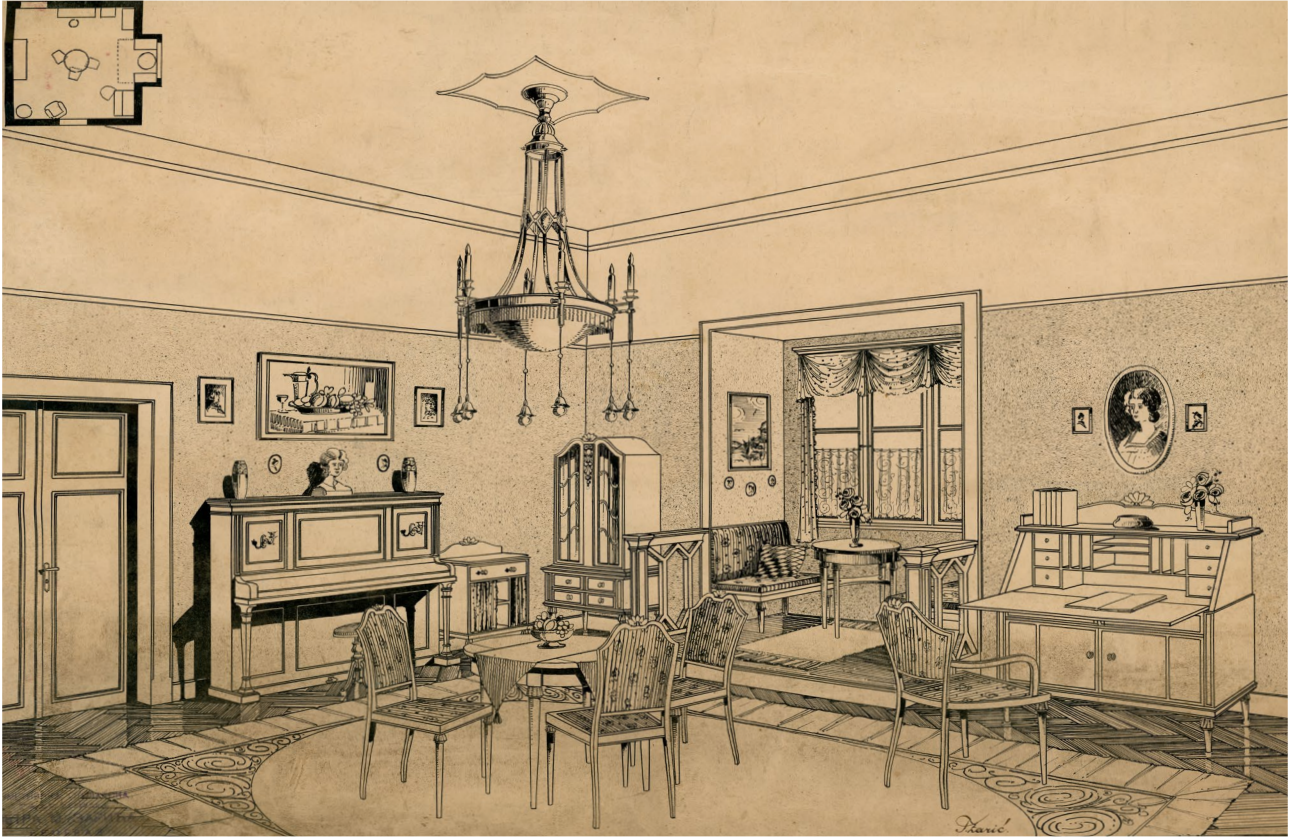

ПЕТАР М. ЗАРИЋ
Мебл-архитекта и уметнички столар.
БЕОГРАД
ЗВЕЧАНСКА #1

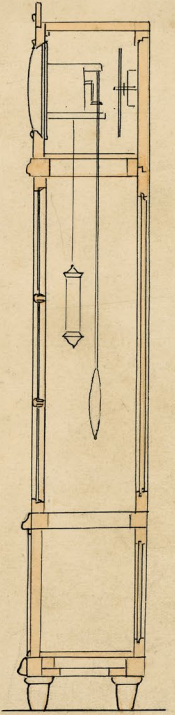
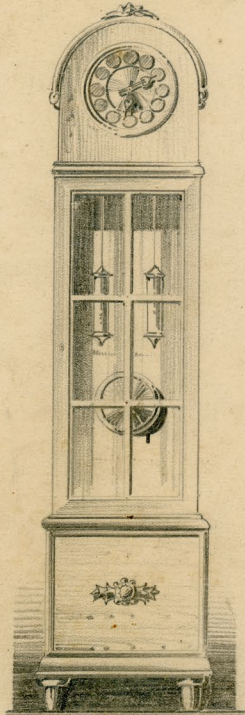
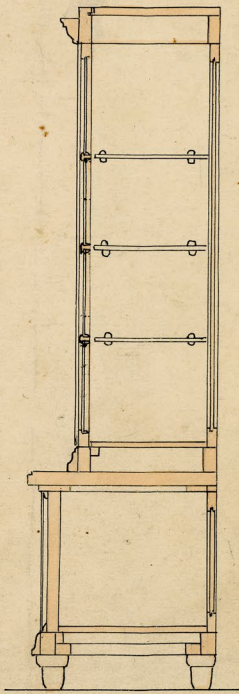
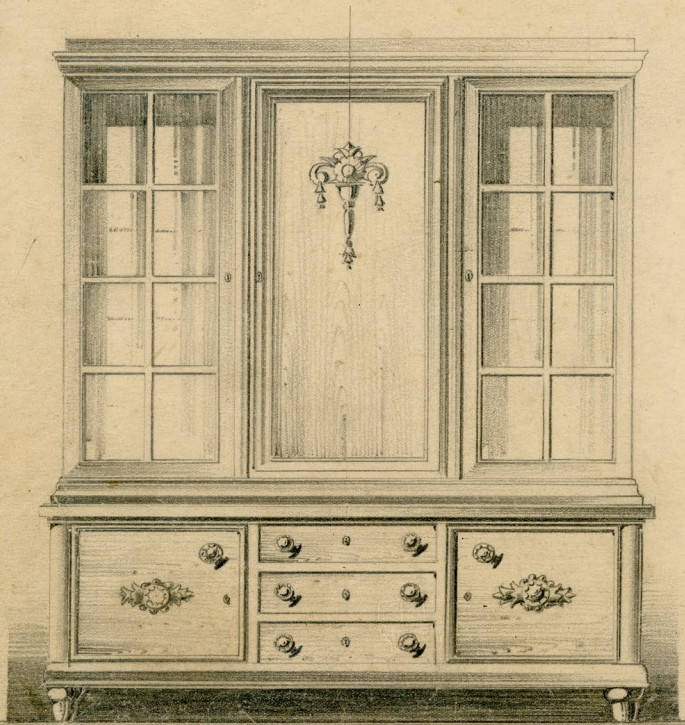

4.10

M. L. L.

/05

Интарзије и сценографије

WOOD MARQUETRY
AND INLAY

Интарзија у улазном холу хотела „Metropol Palace“ Београд (Петар Зарић и Бранко Босић, потписани у дну представе, година 1956), димензије оригинала 833 cm × 325 cm

Wood marquetry in the lobby of Belgrade's Metropol Palace Hotel (Petar Zarić's and Branko Bosić's signatures visible at the bottom, 1956) – original size 833 cm × 325 cm

Интарзија у сали за састанке – Lavander „Metropol Palace“, Београд (два аутора у горњој левој зони: Велизар Михаић и Крста Андрејевић, а у десном горњем углу – Петар Зарић), димензије оригинала 632 cm × 274 cm

Wood marquetry in the Lavander meeting room of Belgrade's Metropol Palace Hotel (names of the authors Velizar Mihic and Krsta Andrejevic in the upper left corner, Petar Zarić's name in the upper right corner of the inlay) – original size 632 cm × 274 cm

- Бујић, М. (2004), *Трај у дрвешу* : технике украшавања намештаја, каталог изложбе, Београд: Музеј примењене уметности.
- Васић, П. (1981), *Примењена уметности у Србији : 1900–1978* : пролегомена за историју примењених уметности код нас, Београд: УЛУПУДС.
- Вељковић, П. (протојереј) (1978), *Вождовачка црква светих цара Константина и царице Јелене*, Београд: Управа цркве вождовачке.
- Вујовић, Б. (ур.) (1999), *50 година Факултета примењених уметности у Београду*, Београд: Факултет примењених уметности: 214.
- Жунић, Ђ. (протођакон) (1968), Освећење цркве св. мученика Цара Лазара у Бирмингему, *Православље* 33, Београд: Српска Патријаршија.
- Зорић, И. (ур.) (2005), *55 година Музеја примењене уметности : 1950–2005*, Београд: Музеј примењене уметности.
- Културно добро Старо Сајмиште – Логор Гестапоа, *Сл. лист града Београда*, бр. 16/87. Документација Завода за заштиту споменика културе града Београда.
- Maldini, S. (2012), *Leksikon arhitekture i umetničkog zanatstva*, Beograd: Službeni glasnik.
- Николова, М. (2007), *Уметничке школе у Београду : (1857–1941)*, Београд: Педагошки музеј.
- Обнова храмова и духовног живота (2012), *Вождовачке новине*, четвороброј, 28. децембар.
- Роровић, В. (2011), *Primenjena umetnost i Beograd : 1918–1941*, Beograd: Muzej primenjene umetnosti.
- Примењена уметности Србије 1965* : Београд, Изложбени павиљон, 21–29. XII 1965 (1965), каталог изложбе, Београд: Удружење ликовних уметника примењених уметности Србије.

Списак лица којима су издате дозволе за зидање нових зграда... (1933), *Београдске ојшћинске новине*, 28. септембар: 6.

Списак лица којима су издате дозволе за зидање нових зграда... (1935), *Београдске ојшћинске новине*, 14. децембар: 29.

Стојисављевић, С. (ђакон) (1972), Црква Св. великомученика Георгија, Торонто, Онтарио, Величанствени епархијски дан у Канади, *Православље* 133, Београд: Српска Патријаршија.

Тадић, Д. (1972), *In memoriam* (о Петру Зарићу).

Тадић, Д. (1973), Сећање на уметника Петра Зарића, *Православље* 149, Београд: Српска Патријаршија.

30 godina FPU : Akademija – Fakultet primenjenih umetnosti u Beogradu : 1948–1978. (1979), Београд : Fakultet primenjenih umetnosti.

<https://royalfamily.org/cir/kraljevski-namestaj/> [8. 6. 2023]

<https://www.danas.rs/kultura/krevet-u-kome-su-spavali-kraljevi/> [8. 6. 2023]

<https://lazarica.co.uk/church-history-heritage/> [11. 6. 2023]

<https://ssr.org.rs/kako-je-posvecena-glinska-pravoslavna-crkva/> [22. 6. 2023]

https://year-of-skills.europa.eu/index_en [22. 6. 2023]

Сведочења породице, лична документа, цртежи и фотографије из заоставштине Петра Зарића.

Family testimony, personal documents, drawings, and photos from Petar Zarić's estate

СПИСАК ФОТОГРАФИЈА И ДРУГИ ПРИЛОЗИ

01 / Изложбени простори

Албум фотографија Београдског сајма отвореног 1937. године фотографисао и сачинио Петар Зарић. Посебно се издвајају фотографије уређења ентеријера и презентације производа дуванске индустрије – Државног монопола Краљевине Југославије у просторијама:

- Централног павиљона (куле);
- Анекса Централне куле;
- Павиљона Задужбине Николе Спасића.

Павиљон Краљевине Југославије на Међународном сајму у Милану, 1931. године – фотографије Guigoni & Bossi, n. 22 di corso Vittorio Emanuele II, Milano.

02 / Израда намештаја

Фотографије намештаја, оригиналне скице и пројекти радова из заоставштине Петра Зарића.

Сајам намештаја на новом сајму у Београду, изграђеном 1957. године, из заоставштине Петра Зарића.

Српски стил, намештај с националним мотивима.

- фотографије изложеног намештаја снимила за каталог Снежана Неговановић, Завод за заштиту споменика културе града Београда.

03 / Сарадња са Српском православном црквом

Црква Светог архангела Гаврила – Црква Захвалница, подигнута је 1936. године у оквиру Спомен-комплекса „Радовањски луг“ у насељеном месту Радовање, на територији Општине Велика Плана;

- документација: Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево (захвалност Весни Мркић, дипл. историчар уметности – конзерватор, саветник);
- фотографије: Павле Марјановић, Републички завод за заштиту споменика културе – Београд.

Црква Св. кнеза Лазара у Бирмингему, Велика Британија, Лазарица, освештана 1968;

- фотографије освећења цркве из заоставштине Петра Зарића;
- фотографије из 2023. снимии прота Ненад Поповић, старшина Цркве Лазарице.

Црква Св. великомученика Георгија, Нијагара Фолс, Онтарио, Канада;

- фотографије Петра Зарића, изведено стање;
- фотографије из 2023. снимии презвитер Милорад Делић.

Црква Светих цара Константина и царице Јелене – Вождовачка црква;

- фотографије: Снежана Неговановић, Завод за заштиту споменика културе града Београда.

04 / Стручно занатско цртање

Део поставке су и цртежи, странице необјављене књиге *Ујуџи и њимерци за стручно занатско цртање* Петра Зарића.

05 / Интарзије и сценографије

Интарзије у хотелу „Metropol Palace“, Београд, некада преградни зид сале, данас изложене као самостална уметничка дела.

- У улазном холу (Петар Зарић и Бранко Босић, потписани у дну представе, година 1956), димензије оригинала 833 cm × 325 cm
- У сали за састанке Lavander (два аутора у горњој левој зони: Велизар Михаић и Крста Андрејевић, а у десном горњем углу Петар Зарић), димензије оригинала 632 cm × 274 cm

Фотографије: Снежана Неговановић, Завод за заштиту споменика културе града Београда.

Захвалност:

Ђакону Будимиру Кокотовићу;
Одељење периодике Библиотеке града Београда;
Зорану Радивојевићу, хотел „Metropol Palace“ Београд.

LIST OF PHOTOGRAPHS AND OTHER DOCUMENTARY MATERIAL

01 / Exhibition spaces

The photo album of the old Belgrade Fairgrounds opened in 1937. The photos taken and compiled in the album by Petar Zarić. Prominent position is given to the photos of the interior and the display cabinets with the products of the tobacco company The State Monopoly of the Kingdom of Yugoslavia, occupying:

- the Central Pavilion (Tower)
- the Central Pavilion Annexe
- the Nikola Spasić Endowment Pavilion

The Kingdom of Yugoslavia Pavilion in the International Fair in Milan, 1931 – photos by Guigoni & Bossi, n. 22 di corso Vittorio Emanuele II, Milano

02 / Furniture design

Photos of furniture, original sketches and designs from the estate of Mr Petar Zarić

Furniture Fair at the new Belgrade Fairgrounds, built in 1957, photos from the estate of Mr Petar Zarić

Serbian Style – furniture with the national-style ornaments

- Photographs of the displayed furniture for the exhibition catalogue taken by Snežana Negovanović, the Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade

03 / Cooperation with the Serbian Orthodox Church

The Church of the Holy Archangel Gabriel – the Memorial Church, built in 1936 as part of the Radovanjski Lug Memorial Complex in the village of Radovanje, near Velika Plana

- Archives of the Cultural Heritage Preservation Institute of Smederevo (a special thank you to art historian – conservator Vesna Mrkić, an Institute counselor)
- Photos taken by Pavle Marjanović, the Institute for the Protection of Cultural Monuments of Serbia, Belgrade

The Serbian Orthodox Church of the Holy Prince Lazar in Birmingham, UK – Lazarica, consecrated in 1968

- photos from the consecration ceremony from Petar Zarić estate
- photos from 2023 taken by the Lazarica head priest Nenad Popović

The Serbian Orthodox Church of St George, Niagara Falls, Ontario, Canada

- as-built drawing by Petar Zarić
- photos from 2023 by presbyter Milorad Delić

The Church of St Emperor Constantine and St Empress Helena – Voždovac Church

- photos by Snežana Negovanović, the Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade

04 / Craft drawing

Also on display are the drawings and pages from Petar Zarić's unpublished book titled *Guidelines and examples for professional craft drawing*

05 / Wood marquetry and inlays

Wood inlays in Belgrade's Metropol Palace Hotel, originally used as partition walls in the hotel conference hall, today displayed as independent pieces of art

- the inlay in the hotel lobby (Petar Zarić's and Branko Bosić's signatures visible at the bottom, 1956), original size 833 cm × 325 cm
- the inlay in the Lavander meeting room (names of the authors Velizar Mihić and Krsta Andrejević in the upper left corner, Petar Zarić's name in the upper right corner of the inlay), original size 632 cm × 274 cm

Photos by Snežana Negovanović, the Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade

Thank you to:

- deacon Budimir Kokotović
- Periodicals Department of the Belgrade City Library
- Zoran Radivojević, Metropol palace Hotel, Belgrade, Serbia

ИЗЛОЖЕНИ НАМЕШТАЈ

Српски стил, намештај с националним мотивима

– Сто

димензије: 72 cm × 45 cm × 54 cm

материјал: ораховина

– Столица

димензије: 66 cm × 52 cm × 62 cm

висина седишта: 26 cm

материјал: ораховина

– Сто, округли

пречник: 74 cm, висина: 59 cm

материјал: ораховина

– Полица

димензије: 110 cm × 30cm × 54 cm

материјал: ораховина

– Сто, округли

пречник: 65 cm; висина: 65 cm

материјал: храстовина

– Комода

димензије: 55 cm × 35 cm × 65 cm

материјал: храстовина

– Мала столица – хоклица

димензије: 46 cm × 32 cm × 43 cm

материјал: храстовина

DISPLAYED PIECES OF FURNITURE

Serbian style – furniture with the national-style ornaments

– Table

size: 72 cm × 45 cm × 54 cm

wood: walnut

– Chair

size: 66 cm × 52 cm × 62 cm

seat height: 26 cm

wood: walnut

– Table, round

diameter: 74 cm; height: 59 cm

wood: walnut

– Shelf

size: 110 cm × 30cm × 54 cm

wood: walnut

– Table, round

diameter: 65 cm; height: 65 cm

wood: oak

– Chest of drawers

size: 55 cm × 35 cm × 65 cm

wood: oak

– Small chair – stool

size: 46 cm × 32 cm × 43 cm

wood: oak

PATENT N° 332

PATENT N° 66

PATENT N° 22

PATENT N° 22

PARADISE
N° 234

СР - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

745/749(497.22):929 Зарић П.(083.824)
745.51(497.11)“19“(083.824)

НЕГОВАНОВИЋ, Снежана, 1975-

Петар Зарић : стручно цртање и детаљисање, обрада дрвета,
унутрашња архитектура у дрвету : [изложба] = Petar Zarić : technical
details and elements drawing, woodworking, wood in interior architecture
: [exhibition] / [аутори изложбе и каталога Снежана Неговановић,
Добрила Иванић Здравковић] ; [превод Бојана Додић]. - Београд
= Belgrade : Завод за заштиту споменика културе града Београда,
2023 (Београд : Бирограф). - 94 стр. : илустр. ; 21 x 21 cm

Део текста упоредо на срп. и енгл. језику. - Слика П. Зарића. - Тираж 500.
- Библиографија: стр. 88-89.

ISBN 978-86-6100-035-5

1. Иванић Здравковић, Добрила, 1961- [аутор]
а) Зарић, Петар (1902-1972) - Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 121724169

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ
ГРАДА БЕОГРАДА

M. Zafuf

ISBN 978-86-6100-035-5